

Förstudien Smart Bygd 2021

sammanställning och dokumentation

Astrid Lindgrens Hembygd
Lokalt ledd utveckling

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning

2. Bakgrund och Syfte

3. Del 1 omvärld

4. Del 2 intervjuer

5. Del 3 workshop och dialog

6. Del 4 förslag nästa steg

7. Bilagor

7.1 FliSam:s framväxt och historia

7.2 Vårt innovationssystem, presentation Karin Andersson Kairos Future

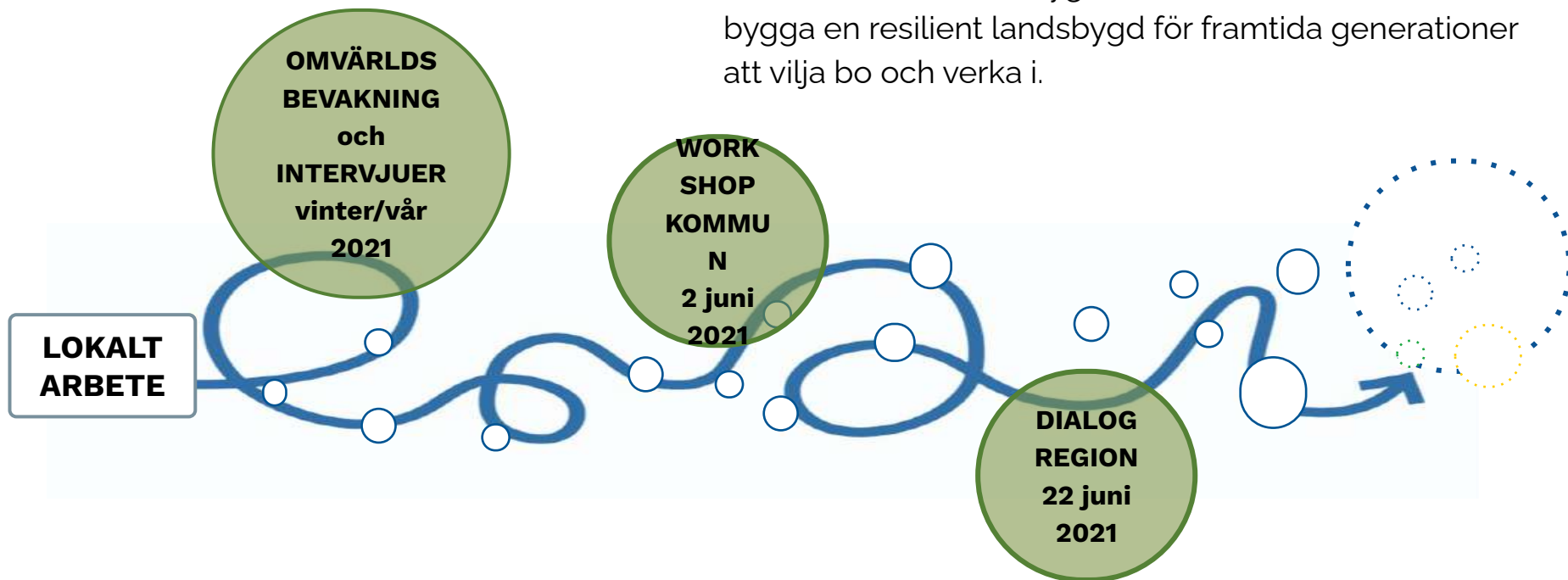
7.3 Hur kan vi stödja innovation och värdeskapande för våra landsbygder, presentation Jennie Cederholm Björklund

7.4 Teoretiskt stöd

1. Sammanfattning

Projektet process

- **Utgångspunktet** är att vi är **nyfikna på** hur vi tillsammans med våra olika roller, ansvar och drivkrafter kan bygga ett system för innovation och resiliens.
- **Målbilden** är att öka bygdens lokala ekonomi och bygga en resilient landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

Omvärldsbevakning globalt och lokalt

En del i projektet bestod av att göra en omvärldsbevakning kring det som berör globalt och lokalt. Nedan kommer en genomgång av internationellt arbete som berör och inspirerar, Globala målen, Donutekonomin, samt trender och förändringsfaktorer som påverkar. Därefter europeiska initiativet Smart villages och Rural 21 som inspirerat svenska initiativet Smarta landsbygder. Slutligen några inspirerande exempel från olika delar av Sverige; Hållbar platsutveckling, Innovationscenter för landsbygden och Landsbyggarkonceptet.

Slutsatser att dra är att det finns mycket att lära från de projekt och initiativ som görs och pågår. Det finns exempelvis möjlighet att vara med och utbyta erfarenheter från dem som arbetar med Hållbar platsutveckling i Skåne och Västra Götaland, här är det regionerna tillsammans med aktörer som Coompanion som är motorer och projektägare. Det finns ett upparbetat nätverk mellan dem som driver och arbetar med Landsbyggarkonceptet, det är Leader Höga kusten som håller ihop och driver det arbetet.

Regionalt i Jönköpings län är det relevant att kroka arm med aktörer som aktuella kommuner Aneby, Eksjö och Nässjö, region Jönköpings län, Länsstyrelsen, Coompanion Jönköpings län, Jönköping University, Science Park Jönköping, LRF, Ekologiska lantbrukarna samt inte minst Studieförbunden som samlar de flesta föreningarna lokalt och regionalt.

Intervjuer – prioriterade områden

Syftet med projektet är att undersöka vad kan vi hitta för **smarta lösningar lokalt** som ger bäring till en såväl lokal som global hållbar utveckling. Vi önskade med projektet få fram **vilka samarbeten som krävs** för det och **hur kan en bygd agera nu** för att framtida generationer ska kunna och vilja bo och verka i bygden.

En analys av intervjuerna ger en bild av de lokala behoven och önskad förändring och utveckling i bygden. Det har växt fram insatsområden som är relevanta för bygden och där det redan idag finns påbörjade initiativ, nätverk, sammanhang som genom samverkan och samarbete med de offentliga aktörerna kommunalt och regionalt har möjlighet att växa och utvecklas. Insatsområdena skulle kunna bidra till en lokal och global hållbar utveckling och resiliens och skulle kunna möjliggöra att nästkommande generationer vill verka och bo här.

- ★ resiliens
- trygghet och säkerhet
- ★ ungdomar
- delaktighet och inflytande
- ★ besöksnäringen
- upplevelse och entreprenörskap
- ★ infrastrukturen
- fysiskt (cykelvägar) och digitalt

SKAPA PLATTFORM OCH STRUKTUR FÖR SAMVERKAN

Skapa samsyn kring vilka aktörerna är och vilka forum för samverkan som finns; skapa långsiktighet samtidigt som man behåller flexibilitet!

i de stora systemen skapa mindre nya baserade på behov.

Skapa (eller sprida kunskap om) vilka plattform som finns och hur man kommer åt plattform / arenor för samverkan = öppenhet

Organisera för samverkan. "flygledare, kopplare" för samsyn och handling tillsammans, robust och långsiktigt

Långsiktighet om man vill vidare i projektform. Inget 1-årsprojekt.

Vem har mandat att skapa plattform, hur göra detta?

Höj kompetensen hos ALMI och Science Park(s)!

Workshop - Vad ser vi för samverkansmöjligheter?

TESTA AGILA ARBETSFORMER

Dra nytta av varandra. Hitta lösningar och idéer. Nätverka.	Testa gå över gränserna i olika projekt.	Hitta de med galna ideer och sätta samman dem.
Stärka idégivarna att förverkliga i samverkan med	Utgå från behov- vem är kunden, innehållaren gästen?	involvera företag på deras egna premisser
Ställa sig frågan VAD som behövs i vår landsbygd för att göra den så attraktiv som möjligt.	Inlyssnande attityd, vara beredda att bejaka och understödja idéer.	Underlätta för entreprenörer na. De ska satsa på sin ide, ej administrativt arbete mm
Finna vägar för agila arbetsformer	Spindeln i nätet behövs	Lära och reflektera tillsammans
Våga tänja gränser	Stärka nätverk	

FOKUS BROBYGGARE

Vilka olika aktörer inom regionerna och kommunerna kan vi identifiera som brobyggare.	Vilka Brobyggare kan vi identifiera?
Bygga system för brobyggare	Brobyggare behövs för att skala upp.
Hitta de som har förmågan att samla och engagera och ge dem spelutrymme.	

GEMENSAM VÄRDEGRUND

Supporta varandra	Se värdet i de människor som verkar inom nätverket	Bestämma oss för att mer prata om vad vi vill än vad andra har
Öppenhet och nyfikenhet		
Utgå från en positiv människosyn och fråga oss hur vi formulerar oss i den kontexten		Vem finns i rummet, inbäddningen stänger också ut folk

KOPPLA IHOP MED ANDRA PLATSER I SV OCH UTOMLANDS

Hur hittar vi former för att lära oss av sådant som händer i andra regioner / länder?

GEMENSAM VISION, MÅL, SYFTE

Skapa gemensam vision och mål

Konkretisera VAD:et innan vi går vidare med HUR:et

Dialog – vad ser vi för samverkansmöjligheter?

På grund av att regionens tjänstepersoner inte kunde medverka på workshopen bjöd vi in till en dialog där vi gav en förkortad version av Karin Andersson, Kairos Future, föreläsning och delgav resultat från intervjuer, omvärldsbevakning och resultatet från workshopen.

Samtalet resulterade i att vi identifierade ett antal relevanta områden kopplat till Regional Utvecklingsstrategi;

- Attraktiva besöksmål
- Driva hållbar utveckling
- Skapa och upprätthålla en samverkansmodell med civilsamhället.

Vi fick information om att det nu pågår ett arbete med att ta fram en regional besöksnäringstrategi.

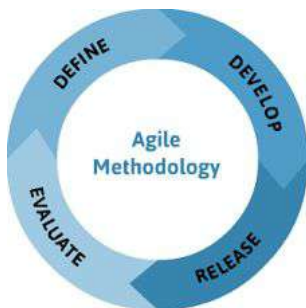
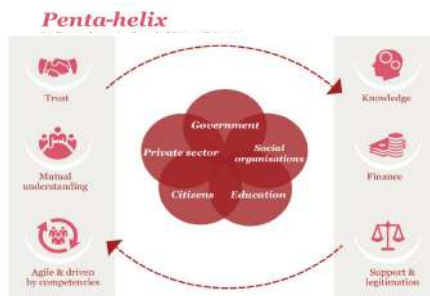
Det fanns ett intresse att utveckla arbetet med ett "underifrånperspektiv" att utveckla ett arbete tillsammans med boende, kommuner och region.

Vår vision!

Tänk om vi kan lyckas öka bygdens lokala ekonomi och samtidigt bygga en resilient landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

vår idé och initiativ

Ett pilotprojekt

- ★ ... i det geografiska området mellan Aneby, Eksjö och Nässjö tätorter
- ★ ... som grundar sig i **bygdens prioriterade behov**;
 - resiliens – trygghet och säkerhet
 - ungdomar – delaktighet och inflytande
 - besöksnäringen – upplevelse och entreprenörskap
 - infrastrukturen – digitlat och fysiskt (säkra bil- och cykelvägar)
- ★ ... där vi arbetar i en **penta-helix struktur, en nätverksbaserad organisation** med ett samskapande mellan alla samhällssektorer kring en geografisk plats: civilsamhället med boende och föreningar, offentlig sektor med regionen och kommunerna, näringslivet med lokala företag och akademien med universitet/högskola.
- ★ ... där vi arbetar med ett **agilt arbets- och förhållningssätt** där vi tillsammans på ett medskapande sätt undersöker och utforskar hur vi tillsammans kan skapa ett system, en arbetsmodell för att stärka attraktiviteten och hållbarheten på en plats, inom en geografisk yta och utforska vad det är som krävs för att detta ska fungera långsiktigt.

2.

Bakgrund och Syfte

Varför förstudien smart bygd?

Det europeiska sammanhanget

Begreppet Smart villages har införts av det Europeiska landsbygdsnätverket, ENRD, och har använts flitigt de senaste åren. Astrid Lindgrens Hembygd har under innevarande programperiod följt det arbete som påbörjats, särskilt med tanke att konceptet har många likheter med leadermetoden och det arbete som gjorts med lokala utvecklingsplaner runtom i leaderområdet i föregående programperiod (2008–2014). Astrid Lindgrens Hembygd vill stå rustad inför nästa programperiod (2021–2027) för en fortsatt smart och framgångsrik landsbygdsutveckling, varför vi är intresserade av att lära oss mer om konceptet. Fokus handlar om att utgå från de tillgångar som finns i en bygd och därifrån utveckla smarta lösningar för en hållbar utveckling. I december 2019 startade Europeiska kommissionen (GD AGRI) projektet Smart Rural 21, som ska pågå 2,5 år och där det övergripande målet är att främja och inspirera byar att utveckla och genomföra smarta bystrategier. Vidare är målet att informera och påverka beslutsfattare att hitta sätt att stödja utvecklingen av bygden. En utlysning gjordes i Europa där byar/bygder kunde ansöka om att ingå i projektet. Av de många som sökte valdes 17 europeiska bygder ut att ingå i projektet. I Sverige beviljades byn Vuollerim att ingå i projektet. Eftersom det blev ett så pass stort intresse bestämdes dock att samtliga bygder som ansökt om att ingå, erbjuds ingå i ett större nätverk för erfarenhetsutbyte. Flisby, i Astrid Lindgrens Hembygd, är en av dessa bygder. Vi vill med denna pilotstudie därför, tillsammans med de lokala grupperna, studera Flisby som bygd, för att lära oss mer om konceptet och synliggöra detsamma.

Det lokala sammanhanget

De bygder som klarar förändringar och som utvecklas verkar vara de som dels har starka gemenskaper som knyter samman människorna och området och dels ha en stolthet över sin plats och bygd. Potentialer som känns igen i området mellan Aneby, Eksjö och Nässjö tätorter.

GEMENSKAPER

Det finns många gemenskaper i området där det bedrivs ett långsiktigt lokalt arbete med att bygga samman bygden, ex; Flisam – ett föreningssamarbetet som bidragit till att rusta upp och förnya föreningslokaler och fysiska mötesplatser och utveckla samverkan mellan föreningarna och med Nässjö kommun.

Kreativ Mylla - ett företagsnätverk inom besöksnäringen som möjliggör för de lokala företagen att komma samman och bygga områdets besöksdestination för att öka antalet besökare, stärka den lokala ekonomin och möjliggöra fler arbetstillfällen i området.

Odling för alla – ett odlingsnätverk som samlar både professionella och fritidsodlare som bidrar till att sprida kunskap och erfarenheter och ökar självförsörjningsgraden i området.

Frinnaryd bygdegårdsförening – en förening som samlar hela byn och driver lokal platsutveckling tillsammans med boende, föreningar, företag och Aneby kommun.

STOLTHET

I området finns det flera lokala motorer som är utgör kärnan i att bygga bygdens stolthet. Det är personer, entreprenörer och landsbyggare som formar de platsen de lever och arbetar på. De förädlar bygdens resurser och tillgångar och ger inspiration, får med sig folk, skapar mod och möjlighet till utveckling. Exempelvis Hanna Björklund butik botanik i Flisby, Erik Öster Älgparken i Skullaryd, Åsens by, Tomas Axelsson i Frinnaryd, Bröderna Sand i Rickelstorp.

Att bygga resiliens och hållbarhet

RESILIENS

Resiliens är kapaciteten hos ett system, vare sig det är en skog, en stad eller en ekonomi, att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Både motståndskraft och anpassningsförmåga samt om förmågan att vända chocker och störningar, som en finanskris eller klimatförändringar, till möjligheter till förnyelse och innovativt tänkande. Resiliens tänkande omfattar lärande, mångfald och framför allt insikten att människor och natur är så pass starkt kopplade att de bör uppfattas som ett helt sammanvävt socialekologiskt system.

@ Stockholm Resilience Center

Med de lokala resurserna, gemenskaperna och stoltheten som grund finns det potential att ta nästa steg i bygdeutvecklingen tillsammans med det offentliga systemet - kommunerna och regionen.

- ➔ **Undersöka hur vi** alla som har platsen gemensamt, dvs boende, företag, föreningar, kommuner, region, kan komma samman och samverka på ett helt nytt sätt och skapa ett system, en arbetsmodell för att stärka attraktiviteten på en plats och utforska vad det är som krävs för att detta ska fungera långsiktigt. Ex inom utvecklingsområden som resiliens, ungdomar.
- ➔ **Vi är nyfikna på** hur vi tillsammans med våra olika roller, ansvar och drivkrafter kan bygga ett system för innovation och resiliens. Testa och ta fram metoder och modeller för samskapande kring en plats mellan alla samhällssektorer, civilsamhället - boende och föreningar, offentlig sektor - region och kommun, näringsliv - lokala företag och akademin - Jönköpings Universitet.
- ➔ **Målbilden är** att öka bygdens lokala ekonomi och bygga en resilient landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

Projektets ramar

Syftet med projektet är att samla in kunskaper och erfarenhet om hur en bygd kan bli smart och resilient genom att utforska frågorna; Vad kan vi hitta för smarta lösningar lokalt som ger bäring till en såväl lokal som global hållbar utveckling? Vilka samarbeten krävs? Hur kan en bygd agera nu för att framtida generationer ska kunna och vilja bo och verka i bygden?

En projektledare har arbetat med pilotstudien. En styrgrupp bestående av tjänsteperson och styrelserepresentant från Astrid Lindgrens Hembygd tillsammans med projektledare har följt arbetet med kontinuerliga avstämningar och arbetsmöten. I arbetet har ingått bl. a. omvärldsbevakning, mobilisera engagemang, dialoger med lokala grupper, kommuner och regionala organisationer, sammanställning och dokumentation. I arbetet har även ingått att planera och genomföra en kunskapsdag. Syftet med den är att öka kunskapen om hur bygden kan bli mer resilient och hur man tillsammans kan driva en hållbar utveckling av bygden utifrån de kvalitéer och styrkor som finns. *

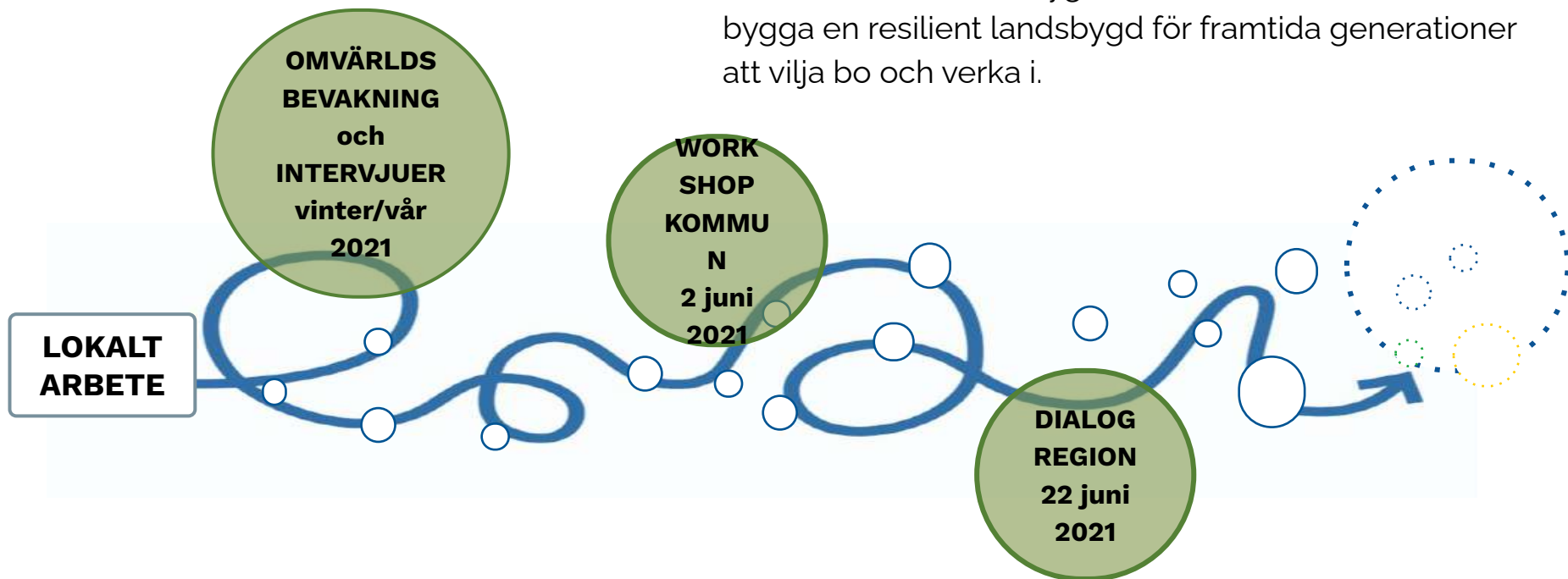
Projektet vill ta reda på hur en bygd, med dess företag och organisationer, kan utvecklas ekonomiskt, socialt, ekologiskt och kulturellt hållbart. Insatsen inkluderar omvärldsbevakning och kunskapsinhämtning som ger nytta till många. Målet är att skapa och mobilisera ett lokalt engagemang för bygdeutveckling, utforska smarta lösningar; medskapande och samarbeten, resurser och kompetenser som krävs för att utveckla en smart bygd. Vi vill genom projektet få bättre kunskap om vad en bygd konkret behöver för att bli resilienta och smarta, nu och i framtiden, lokalt och globalt.

Projektet finansieras av EU och den Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

** På grund av pandemin har möten med lokala grupper omarbetas till intervjuer och kunskapsdagen till en digital workshop och en digital dialog.*

Projektet process

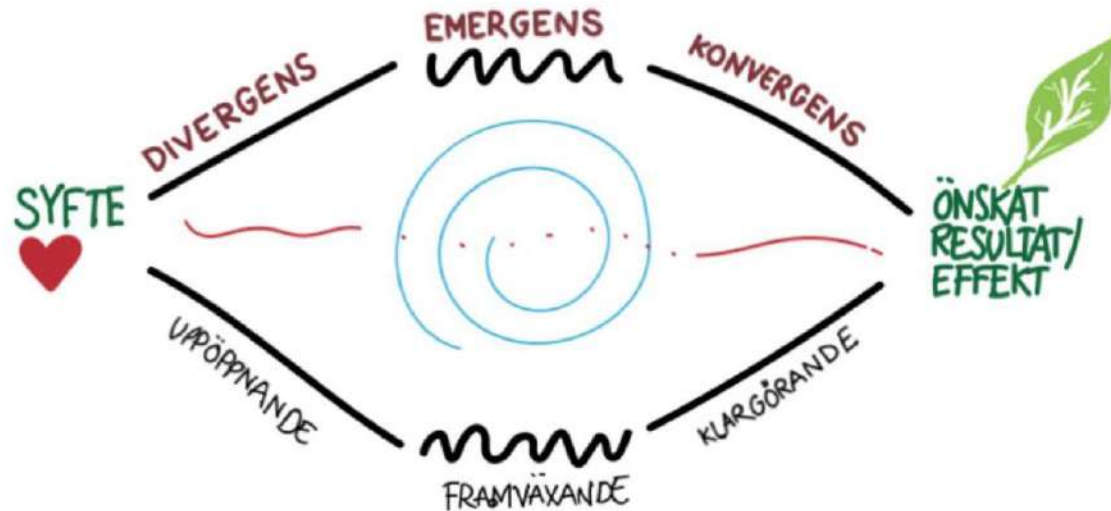
- **Utgångspunktet** är att vi är **nyfikna på** hur vi tillsammans med våra olika roller, ansvar och drivkrafter kan bygga ett system för innovation och resiliens.
- **Målbilden** är att öka bygdens lokala ekonomi och bygga en resilient landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

Projektets process

Projektet har designats utifrån processmodellen delaktighetsdiamanten som består av med tre olika faser; en divergent, en emergent och konvergent fas.

I den divergenta uppöppnande fasen genomfördes omvärldsbevakning och intervjuer med fokus på att undersöka behov och relevans. Därefter övergick projektet till en framväxande fas där vi utforskade frågor och bröt perspektiv genom workshop och dialog med deltagare från olika samhällsaktörer. Och slutligen en konvergent fas för att samla ihop resultaten och skapa klarhet om utkomsten av projektet och förtydliga nästa steg.

3.

Del 1 omvärld

Omvärldsbevakning globalt och lokalt

En del i projektet bestod av att göra en omvärldsbevakning kring det som berör globalt och lokalt. Nedan kommer en genomgång av internationellt arbete som berör och inspirerar, Globala målen, Donutekonomin, samt trender och förändringsfaktorer som påverkar. Därefter europeiska initiativet Smart villages och Rural 21 som inspirerat svenska initiativet Smarta landsbygder. Slutligen några inspirerande exempel från olika delar av Sverige; Hållbar platsutveckling, Innovationscenter för landsbygden och Landsbyggarkonceptet.

Slutsatser att dra är att det finns mycket att lära från de projekt och initiativ som görs och pågår. Det finns exempelvis möjlighet att vara med och utbyta erfarenheter från dem som arbetar med Hållbar platsutveckling i Skåne och Västra Götaland, här är det regionerna tillsammans med aktörer som Coompanion som är motorer och projektägare. Det finns ett upparbetat nätverk mellan dem som driver och arbetar med Landsbyggarkonceptet, det är Leader Höga kusten som håller ihop och driver det arbetet.

Regionalt i Jönköpings län är det relevant att kroka arm med aktörer som aktuella kommuner Aneby, Eksjö och Nässjö, region Jönköpings län, Länsstyrelsen, Coompanion Jönköpings län, Jönköping University, Science Park Jönköping, LRF, Ekologiska lantbrukarna samt inte minst Studieförbunden som samlar de flesta föreningarna lokalt och regionalt.

De globala målen för hållbar utveckling

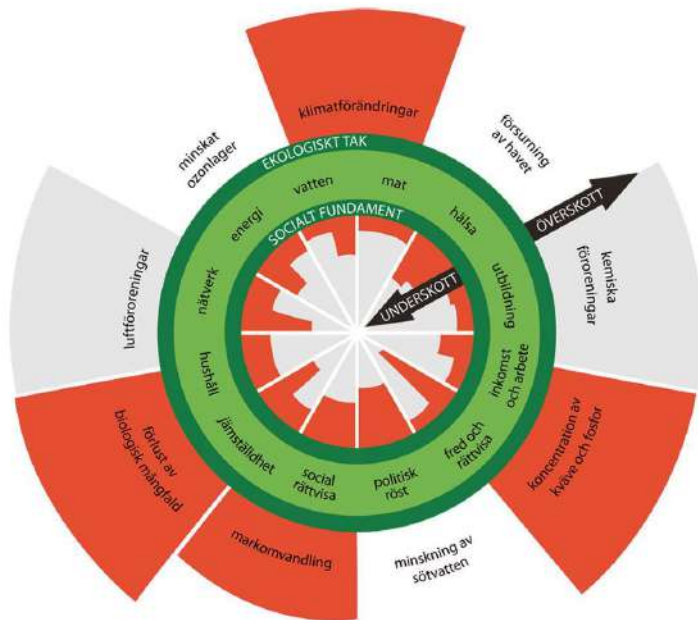
Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Miljöprofessorn Johan Rockström tillsammans med den indiske miljöekonomen Pavan Sukhdev illustrerar de globala målen som en tårta. Det understa lagret, basen, är miljömässig hållbarhet där det är planeten som sätter ramarna. Högre upp kommer de sociala och så småningom de ekonomiska målen. Ekologin är avgörande men begränsar inte våra möjlighet till innovation, välstånd och framgång – så länge vi håller oss till klimat-smarta lösningar.

<https://www.globalamalen.se/>

<https://www.stockholmresilience.org/>

En ekonomi inom planetens gränser

Donutekonomin är en ekonomisk modell som används för att mäta ekonomins prestanda i förhållande till hur människors behov tillgodoses utan att överskrida jordens ekologiska gränser. Namnet härstammar från det beskrivande diagrammets form, dvs en cirkel med ett hål i mitten. Modellens centrala hål beskriver andelen människor som saknar tillgång till livets väsentligheter, hälso- och sjukvård, utbildning, jämlikhet osv. Den yttre ringen representerar de ekologiska gränserna, planetens gränser, som livet beror av och som inte får överskridas.

En ekonomi anses välmående när alla de tolv sociala grundmålen är uppfyllda utan att någon av de nio ekologiska gränserna överskrids. Denna situation representeras av området mellan de två ringarna, mänsklighetens säkra och rättvisa utrymme.

Diagrammet utvecklades av Oxford-ekonomen Kate Raworth i Oxfam-rapporten A Safe and Just Space for Humanity.

<https://www.wwf.se/ekonomi-och-finans/inom-planetens-granser/>

<https://www.etc.se/ekonomi/sa-ger-donutmodellen-en-hallbar-framtid>

En föränderlig värld

Hur kommer framtiden att se ut och vilka förändringar kommer att påverka vår utveckling lokalt och globalt? Vilka trender kommer att påverka förändringar? Vad har vi redan sett eller känner till? Kommer trender och förändringar tender ge negativa konsekvenser eller öppna för nya möjligheter?

<https://www.smartrural21.eu/>

KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH MILJÖFÖRSTÖRING

Mänskliga utsläpp av växthusgaser, föroreningar, överexploatering av naturresurser och miljöförstöring ökar den globala uppvärmningen, försurningen av haven, ökenspridningen, förlusten av biologisk mångfald och förändrar klimatmönster. Dessa, och åtgärderna för att ta itu med dem, kommer att leda till betydande förändringar för människor, tillgångar, ekonomier och ekosystem. Hur kommer vårt område att påverkas?

DIGITAL OCH TEKNISK UTVECKLING

Pågående tekniska förändringar kan ha både positiva och negativa effekter. De kan minska efterfrågan på arbetskraft inom vissa sektorer, samtidigt som det ger nya möjligheter i andra. Bredband och mobiltelefoner möjliggör digital handel, tillhandahållande av tjänster och sociala kontakter, förutsatt att människor har både tillgång till tjänsterna och kompetens att använda dem. Det finns frågor som rör datasekretessen och användning av personuppgifter. Hur kommer vårt område att påverkas?

DEMOGRAFISKA FÖRÄNDRINGAR

(inklusive urbanisering) Vissa landsbygdsområden förlorar sin befolkning medan den ökar i andra. Människor kan flytta in eller bort av olika skäl, vilka kan vara arbete, studier, pensionering eller högre livskvalitet. Inflyttande människor kan vara nya i området eller återvända hem. Detta kan innebära förändringarna inte bara i befolkningsantalet utan också vad gäller dess särdrag (ålder, kön, färdigheter osv.). Hur kommer vårt område att påverkas?

GLOBALISERING/LOKALISERING

Globala leveranskedjor kan minska kostnaderna och producera varor och tjänster långt ifrån där de konsumeras. I en dylik situation dominerar stora företag vissa sektorer, medan mindre företag har det svårt. Kortare lokala leveranskedjor kan ge ökad motståndskraft, garantier för arbets- och miljönormer och hålla vinsterna närmare produktionen. Hur kommer vårt område att påverkas?

Europa Smart Villages

Konceptet Smarta landsbygder utvecklades under 2016 utifrån att landsbygder är platser med stora tillgångar - inte minst de människor som bor på platsen - där tillgångarna kan användas smartare och mer resurseffektivt med lokal kunskap och tradition som bas. Miljö och hållbarhet står högt på agendan, vilket kräver stora strukturella förändringar som berör alla aspekter av samhället i staden och på landsbygden.

Genom att använda ortens unika styrkor och möjligheter bidrar aktiva invånare till en hållbar utveckling i området. De utvecklar och förverkligar strategier med utgångspunkt i ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, ofta genom innovation och med hjälp av digital teknik. Arbetet utgår från nya initiativ, eller sådana som redan finns, och finansieras av offentliga aktörer, privata aktörer eller både och. Smarta landsbygder gynnas av samarbete och nätverkande med andra platser - både på landsbygd och i stad.

Kännetecknen för smarta landsbygder är

- Människornas förmåga att samarbeta
- Människornas förmåga att förädla bygdens tillgångar och resurser
- Människornas förmåga till social och digital innovation

Smarta landsbygder-konceptet handlar framförallt om hur orter själva bedömer hur de ska använda såväl ny teknologi som sociala innovationer för att möta pågående och kommande utmaningar. Konceptet belyser såväl landsbygdens behov som potential, något som ofta förbises när landsbygder jämförs med urbana områden. De riskerar därför att komma efter då samhället ställer om till en ny och annorlunda framtid.

Det finns därmed ett behov av att fokusera på att ge den lokala nivån kraft för att landsbygder ska kunna överleva och frodas de kommande decennierna. Landsbygdsområden över hela Europa söker efter lösningar för att möta vikande befolkningssiffror och urholkad lokal service. De utforskar potentialen i den digitala omställningen, och de möjligheter och hot som skapas i nya mönster i mobilitet och närhet till städer. Miljö och hållbarhet står högt på agendan, då skiftet till en utsläppsfri framtid intensifieras, och kräver fundamentala strukturella förändringar som berör. Det här är en enorm utmaning för samhället, men det finns också stora möjligheter. Det kan handla om att omlokalisera mat- och energiproduktion samt att bygga ett nytt ekonomiskt system som bygger på rättvis fördelning och respekt för ekosystemens gränser.

https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en

EXEMPEL PÅ LEADER-STÖDDA INITIATIV SOM ARBETAR AKTIVT MED GENOMFÖRANDE AV SMARTA LANDSBYGDER-KONCEPTET

Som ledsagare i den digitala omställningen

Även då storskaliga investeringar i bredbandsinfrastruktur uppenbarligen varit utom räckhåll, har vissa LAG visat att det finns många sätt som det går att stödja en digital omställning i landsbygder. I [Finland](#) och [Skottland](#) har leaderområden spelat en viktig roll i att föra samman människor, kartlägga efterfrågan, mobilisera frivilligt arbete och skapa kundunderlag för investeringar i bredband och andra former av internetanslutningar. I olika delar av Frankrike ([La WAB](#) och [Verdun](#)) har leaderområden gett stöd till kompetenshöjning för lokala företag och invånare i att använda digitala verktyg. Leaderområden har också varit aktiva för att ge stöd till utveckling och spridning av digitala exempel på landsbygdstjänster, som transporter ([Rezo Pouce](#)).

Bygdeägd energi

I Wales hjälpte LAG Arwain Sir Benfro till med etableringen av ett [nätverk för förnybar energi](#) bestående av experter, bygdegrupper och företag. Detta ledde till utvecklingen av Cwm Arian Renewable Energy (CARE)-programmet, som fick LEADER-finansiering för att stödja och utveckla 13 projekt med bygdeägd förnybar energi. Exempel på detta var ett vindkraftsprojekt på 500 kW som kommer att generera en inkomst på 200 000 GBP/år under uppskattningsvis 20-25 år. Dessa projekt visar att lokala samhällen kan bidra till att både nationella och EU:s mål uppnås. Under processen med att utveckla dessa projekt, bidrog CARE också till en ökad medvetenhet och kapacitetsuppbyggnad för att förbättra samhällets kunskap om utsläppsminskning.

Ett ekosystem för lokal mat

Att ge lokala jordbrukare bättre möjligheter och samtidigt förbättra tillgången till hälsosam lokal mat var motivet för att inrätta ett "[ekosystem för lokal mat](#)" (LINK) hos LAG Pays de Condures i Belgien. Det första steget var att inrätta ett samarbete mellan lokala producenter. Därefter startade en inkubator för kommersiella odlare och lokala serveringsställen som erbjuder ekologisk, lokalt producerad mat. Under 2018 öppnades en "mathub" och ett nätverk av inkubatorer inrättas nu över hela Vallonien som riktar sig till bygder, familjer och potentiella kommersiella odlare inklusive svampodlare. Projektet har för närvarande knutit upp 35 jordbrukare som leverantörer. Deras produkter erbjuds varje vecka till cirka 600 familjer fördelat på mer än 50 leveransställen. Verksamheten har åtta anställda.

Hållbara platsutveckling - Näsums byutveckling

Hur skapar man tillsammans en hållbar ort där bybor, föreningar, företag och offentliga organisationer drar nytta av varandra för att lyckas? En ort där man vill bo kvar, men också dit folk vill flytta och dit besökare vill åka för att spendera tid och pengar.

Den frågan ville Region Skåne titta mer på och bestämde sig för att genomföra ett s k lokalt platsutvecklingsprojekt på två orter i Skåne under huvudprojektet "Ett hållbart Skåne genom socialt företagande". Via projektet, delfinansierat via Tillväxtverket, ägt av Coompanion med Region Skåne som medaktör, fick Bromölla och Östra Göinge kommun förfrågan att delta för att utveckla en platsutvecklingsmetod med Västra Götaland som förebild. Bromölla kommun kontaktade i sin tur Näsums byutveckling, varför orten fick möjlighet att arbeta med detta under hösten 2019 och fram till siste september 2020. I Östra Göinge kommun deltar Glimåkra. Båda processerna drivs av processledare bosatta på orten. Finansieringen i projektet går huvudsakligen till dessa processledare samt kostnader kring storträffar i byn.

Utgångspunkten är att byn bäst kan bedöma vilka möjligheter som finns och hur dessa kan tillvaratas. Projektet ska bland annat hjälpa till att se hur man kan hitta en finansiering för att genomföra önskade prioriterade satsningar, men också hur man på lång sikt kan fortsätta utvecklingsarbetet. Till sin hjälp har man, förutom resursen att leda projektet, även en s k Lokal Ekonomisk Analys (LEA) som hjälper till att svara på frågor kring ortens åldersfördelning, företagande, boendeformer och mycket mer.

Grunden i projektet har utgått ifrån arbetsmetoden i LEA-analysen där man utifrån data om byn i kombination med invånarnas kunskap och tankar om byn skapar en handlingsplan för fortsatta genomförande. Parallellt med att byn själv gynnas i sin utveckling i piloten, ska även erfarenheterna ligga till grund för en metod för lokalplatsutveckling i Skåne.

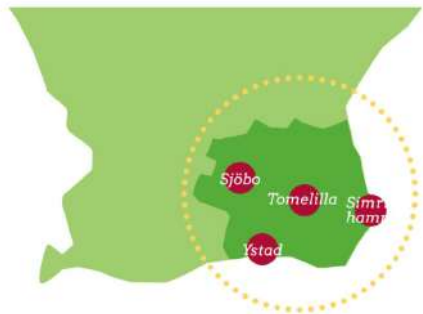
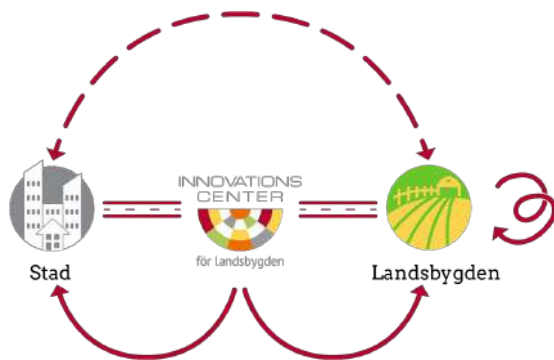
I Näsум har de arbetat dels med träffar med byns olika föreningar och organisationer (scouterna, Näsums IF, Gudahagens Fornförening, kyrkan, skolan m fl), dels med underlag från en storträff som genomfördes i februari 2020. Resultaten från dessa sammankomster har kunnat samlas i tre prioriterade områden (bostäder, gestaltning och attraktivitet samt möten kring film) som vi fortsatt vill fördjupa oss i.

Projektet resulterade i för Näsums del att få igenom ett leaderprojekt för att arbeta med behovsanalys, actionplan och mobilisering. I Glimåkra har de valt ut ett utvecklingsområde att arbeta vidare med; upplevelse och turism.

<https://coompanion.se/skane/hallbar-platsutveckling/>

<https://www.nasum.se/platsutveckling-nasum/>

Innovationscenter för landsbygden

Innovationscenter för landsbygden är ett nav med information och kunskaper som kompletterar kommunernas näringslivsverksamhet. De kopplar ihop landsbygdsföretagare med akademien och olika stödsystem som oftast finns i stadsmiljöer och kompletterar med det som behövs för att stödja landsbygdsföretagare. Deras funktion är att möjliggöra att starta och driva välmående företag på landsbygden. Genom att stötta, ge råd och dela med sig av sina och andras kunskaper så hjälper de lokala entreprenörer att starta, utveckla och växla upp sina innovationer, idéer och verksamheter. Visionen är att det i sin tur ger en levande och innovativ landsbygd.

I dagsläget är de baserade i Sydöstra Skåne som till stora delar består av landsbygd med många olika entreprenörer och verksamheter, exempelvis lantbruk, småskalig industri, hantverk, småskalig livsmedelsproduktion och besöksnäring.

Anpassat efter lokala förutsättningar, ser de att deras arbetsmodell kan användas på både regional och nationell nivå för att stärka landsbygdens innovationskraft.

Stärka, Stödja och Slussa

Att vara företagare och entreprenör kan kännas ensamt, inte minst om du är själv med att driva ditt eget utvecklingsarbete. Men det behöver inte vara så! När du bokar ett rådgivningsmöte så utgår vi ifrån de behov som du har och ger råd och stöd i de olika utmaningar som du sår inför. Vi kan också bidra med kontakter och förslag på andra lokala eller regionala stödsatser som kan vara relevanta.

Stimulera idéskapande

Utan idéer sker ingen innovation. Därför gillar vi alla slags idéer och tycker om att arrangera event som frukost- och lunchmöten, nätverksträffar och samtal som kan stimulera nya tankar och lösningar. I våra möten så utvecklar vi inte bara relationer utan förmedlar också kunskaper och erfarenheter, vilket i sin tur kan leda till spännande innovationer och samarbeten

Samordna och Skapa möjligheter

Vi arbetar i nuet här ute på landsbygden med att skapa olika samarbeten, arrangemang och event där olika aktörer möts. Vi arbetar också i det större perspektivet med att bedriva påverkansarbete och lobbying för att uppmärksamma och tydliggöra både möjligheter och utmaningar som landsbygdsföretagande står inför. Det händer även att vi kopplar samman olika företag och intressen, frågor eller aktörer som kanske inte har något samarbete sedan tidigare.

<http://innovationscenter.se/>

<http://www.leadersydostraskane.se/nyheter/2016/05/12/innovationscenter-landsbygden-sydostra-skane/>

Landsbyggarkonceptet

Konceptet Landsbyggare har tagits fram av Leader Höga Kusten inom projektet "Vi Landsbyggare". Projektet syftade till att förändra attityder och utmana uppfattningar om landsbygden. Projektet och numera konceptet vill visa på affärsmöjligheter och skapa en mer positiv bild av landsbygden. Projektet Vi Landsbyggare visade att ett mindre stressigt sätt att leva också har varit fördelaktigt för företagarnas karriär. Genom att hjälpa människor att utnyttja dessa möjligheter kan Landsbyggare-teamet marknadsföra regionen som plats att göra karriär på och en plats som erbjuder hög livskvalitet.

Landsbyggare-teamet stödjer entreprenörskap, har byggt upp ett nätverk och hjälper drivna entreprenörer att bosätta sig och växa sin verksamhet i regionen. Varje år anordnas en tävling i Årets Landsbyggare som firar landsbygdens entreprenörskap och samlar människor. Det marknadsförs på sociala medier där olika företagare porträtteras; bönder, krögarer, mindre industrier för designers, idrottare och influencers, i alla åldrar och samhällsskikt. Några är lokala, vissa har flyttat till regionen från större städer på jakt efter ett bättre liv.

I slutet av 2019 hade projektet och konceptet nått över en halv miljon människor. Flera företagare har flyttat till Höga Kustens landsbygdsområden och startat företag som ett resultat av projektet. Landsbyggare har också blivit ett nationellt koncept. Fem andra Leaderområden är nu med och fler är på väg in. Det är numera ett välkänt koncept i Sverige och inom eu, många vill lära sig hur de gör för att återuppliva livet på landet.

<https://www.landsbyggarekoncept.se/>

4.

Del 2 intervjuer

Samtal med boende och tjänstepersoner

Urval och form

På grund av pandemin fick vi i projektet ställa om från att möta personer i olika lokala grupper och sammanhang till att intervjua personer per telefon. Både boende i området och tjänstepersoner i de aktuella kommunerna Aneby, Eksjö och Nässjö samt region Jönköping län intervjuades. De boende valdes ut med geografisk spridning och med så många olika former av samhällsengagemang som möjligt; företagare, föreningsaktiv, engagerad medborgare, gammal och ung, man och kvinna. Urvalet bland tjänstepersoner gjordes utefter relevant arbetsområde; näringsliv, utveckling, landsbygd, föreningsliv, hållbarhet. Totalt 16 personer intervjuades i en semistrukturerad intervjuform, dvs med utgångspunkt ifrån definierade frågor med möjlighet att gå djupare in på ett visst ämne som kommer upp under tiden. Intervjutiden var 30-45 min per person. Resultaten av intervjuerna har analyserats och utefter de djupare mönster som uppstod har en sammanställning gjorts som visar på återkommande teman, frågor, utmaningar och möjligheter.

Män: 6 män

Kvinnor: 10 kvinnor

Under 30 år: 2 personer, en kvinna och en man

Utländsk bakgrund: Inga

Offentliga tjänstepersoner: 5 personer, 3 kvinnor och 2 män

Boende: 11 personer, 7 kvinnor och 4 män

Intervjufrågorna

1. Om du blickar tillbaka, 10 år tillbaka i tiden, hur såg det ut då med landsbygdsutveckling? Vad gällde då? Hur såg samhället ut, hur såg omvärlden ut?
2. Om vi tittar på hur det ser ut just nu med landsbygdsutveckling; Vad är det som gör att ni lyckas?
3. Om vi tittar på hur det ser ut just nu med landsbygdsutveckling; Vad är era stora utmaningar? Vad är det som inte gått så bra, var finns fallgroparna?
4. Om vi istället blickar framåt, om du tänker framåt i tiden, hur tror du att landsbygderna kommer se ut och vad har hänt i omvärlden?
5. Vad är det vi har glömt prata om? Vill du ge oss några goda råd?

Intervjuernas svar och resultat

Fråga 1.

*10 år tillbaka i tiden, hur såg det ut då med landsbygdsutveckling?
Vad gällde då? Hur såg samhället ut, hur såg omvärlden ut?*

- flykten från landet “alla skulle till stan”
“urbaniseringens topp”
- lugnare tempo, “det var inte så mycket datorer, inte så mycket skärmtid”
- vi hade kontanter
- vi började bygga bredband
- stort föreningsengagemang, föreningar gick samman och bildade Flisam
- fler producerande gårdar i mindre enheter
- satsningar på småskalig livsmedelsförädling - som vi idag ser resultat av “vår relationsmat”
- allt skulle vara ideellt och ske på fritiden - inte accepterat att få betalt för att driva utveckling på landsbygden
- vi hade mer tid och driv till det gemensamma
- vi började curla våra barn
- de flesta unga gav sig iväg för att studera - och nu kommer en del av dem tillbaka
- turism och besöksnäring började bli en växande marknad
- “en skola gör en by”, skolan i Flisby var kvar
- fokus på att vända befolkningssiffran och “skapa attraktivitet”
- rättvisaspekt stadskärna och landsbygd
- spänning stad och landsbygd, vem beslutar om landsbygdens utveckling?
- landsbygdsutveckling = lantbruk
- byggnation på landsbygden “tvärdött”

Fråga 2.

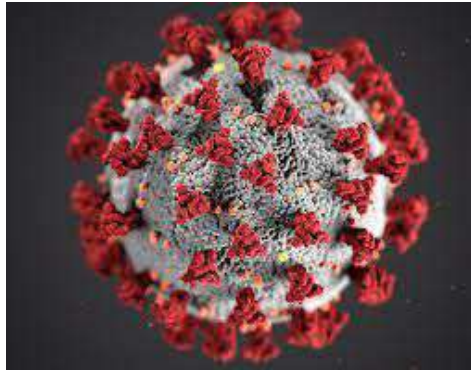
*Om vi tittar på hur det ser ut just nu med landsbygdsutvecklingen;
Vad är det som gör att ni lyckas?*

- **teknikutveckling**, digitaliseringen och bredbandet
- **pandemin**, arbetsplats hemmakontor, hemmfixartrend, hemester, utflykter och upplevelser nära
- **miljön och läget** - nära tätorter, i Småland, i naturen, i tystnaden
"poängen är att det är på landet"
"här bor folk på riktigt"
- **synen på landsbygden**
det är hög status att bo utanför stad och tätort och bredare perspektiv på entreprenörskap och vilka som driver utveckling på landsbygden
- **politiska beslut och inriktningar**
arbeta över kommun- och länsgränser tillsammans med boende, företagare och föreningar
- **intermediärerna** tjänstepersonerna som öppnar dörrar, rör sig över gränser och ser möjligheter
- **landsbyggarna** - de lokala motorerna entreprenörerna, eldsjälarna som skapar stolthet och sprider inspiration och mod till andra
- **våra guldorn** - upplevelser med fik, bageri, älgafari, inredning och blommor, turistboenden på gårdar och i stugor, aktiviteter för barn och vuxna, hälsa och välmående, naturupplevelser...
- **sammanhang**, mötesplatser, föreningar, relationsbyggande platser för kultur, idrott, träning, odling, traditioner, aktiviteter, sammankomster öppet för alla
- **meningsfullhet**, att vara med och påverka sitt liv

Utifrån svaren på fråga 2 ser vi tydliga mönster i resultaten, att möjligheterna beror på yttre påverkan, lokala förutsättningar och bygdens inre kraft. Yttre påverkan som just nu gör att landsbygden utvecklas är tre, pandemin tillsammans med synen på landsbygden och teknikutvecklingen gör att det är attraktivt med att besöka och bo på landet. De lokala förutsättningarna är både miljön och läget som tack vare den yttre påverkan är gynnsamma just nu med naturvärden och det tätortsnära läget. Andra viktiga lokala förutsättningar som påverkar är politiska beslut och de som verkställer besluten. Viktiga förutsättningar är de brobyggare som kopplar ihop region, kommun och lokalbefolkningen. Brobyggarna kan ha sin hemvist i den kommunala förvaltningen eller i en lokal förening eller vara en lokal företagare. Bygdens inre kraft med de gemenskaper och sammanhang som bygger stoltheten hos dem som bor och verkar på platsen skapar möjligheter och utveckling och bygger landsbygden.

YTTRE PÅVERKAN

- teknikutvecklingen
- pandemin
- synen på landsbygden

LOKALA FÖRUTSÄTTNINGAR

- politiska
inriktningar/beslut
- brobyggare
- miljön och naturen

BYGDENS INRE KRAFT

- landsbyggarna som motor
- våra guldgrubbor/
upplevelser
- sammanhang,

Fråga 3.

Om vi tittar på hur det ser ut just nu med landsbygdsutvecklingen;

Vad är era stora utmaningar? Vad är det som inte gått så bra, var finns fallgroparna?

- **ungas förutsättningar**, att vara med och påverka sina liv i bygden och skapa meningsfullhet på platsen, att ha sysselsättning och jobb och möjlighet att vidareutveckla sig
- **infrastrukturen digitalt och fysiskt**, behöver hänga med i utbyggnad och utveckling för att tillgodose behov och efterfrågan
- **färdmedel**, vi är bilberoende och har inte mkt möjlighet till kollektivtrafik.
Saknar cykelvägar som kan binda ihop bygden och erbjuda boende och besökare cykelmöjligheter att ta sig runt och uppleva och konsumera i bygden.
- **normer**
 - traditionellt och konservativt
 - Sverige glider isär, polariserat och främlingsfientligt
 - "när äldre ska styra och vill ha det som det alltid har varit"
 - då backar vi istället för att utvecklas
 - avstånd mellan makt och människa, centralisering av nationella landsbygdsutvecklingen
- **brist på utvecklingsmedel**, som är enkelt att söka och inte har administrativa trösklar. Att hitta och söka utvecklingsmedel.
- **samarbeten och samordning**,
 - från offentliga verksamheter ex inom och mellan kommuner, region, länsstyrelse. ex cykelväg och infrastruktur, näringslivsutveckling och tillstånd, bostäder och bygglov
 - mellan offentliga verksamheter och de boende, företagare, föreningar för att hitta lösningar på komplexa problem
- **för dyrt och för billigt**
spekulationsmarknad för gårdar, hus styckas av och markägare engagerar sig inte i utvecklingen och billiga hus attraherar personer som inte vill eller har förmågan att engagera sig i bygdens utveckling.
- **individualismen**, vi verkar ha mindre tid till att engagera oss för det gemensamma och mer tid för den individuella utvecklingen och samhället kräver mer av oss.
- **bygglov och bostäder**, många vill bo och verka i bygden kring Askerydsvägen. Ej bygglov pga riksintresse - gammal byväg, odlingslandskapet, gravar etc. Inläsning när ex yngre generationer vill stanna kvar och bo och utveckla verksamhet i bygden. Mer efterfrågan än utbud på bostäder.

I svaren från fråga tre ser vi två tydliga uppdelningar av resultaten, det handlar dels om problem kring infrastrukturen och dels om utmaningar i samarbeten och kring delaktighet. När det gäller infrastrukturen så ser befolkningen behov av att kunna ta sig enklare inom bygden, både för besökare och turister och för de boende. Bygdens invånare vill ha en cykelväg mellan Eksjö och fram till Flisby-krysset längs riksväg 32. Detta för att dels kunna utveckla besöksnäringen (som redan är stor i området) och för att skapa en hälsosam och trygg livsmiljö längs den hårt trafikerade riksväg 32 som går rakt genom bygden. En avgörande fråga är hur unga kan involveras så att de får ett inflytande att påverka sin framtid och bygden. Samordningen och samarbetet inom och mellan de offentliga aktörerna och mellan dem och de boende upplevs som problematiskt i frågor som exempelvis byggnation, näringsliv och lokal utveckling.

INFRASTRUKTUR

- **digitalt och fysiskt**
- **färdmedel** cykelvägar, bilpooler
- **bygglov och bostäder** riksintresse
- **för dyra och för billiga hus och**
förstärkningar

DELAKTIGHET OCH SAMSKAPANDE

- **brist i samarbeten och samordning**
- **brist på lokala utvecklingsmedel**
- **brist på ungas inflytande och**
påverkan
- **il**

Fråga 4.

Om vi istället blickar framåt, om du tänker framåt i tiden, hur tror du att landsbygderna kommer se ut och vad har hänt i omvärlden?

- **hållbarhet och resiliens**, vi kommer att leva mer i balans med naturen, en cirkulär livsstil där vi har mer insikt och kunskap om krisberedskap
- **att uppleva landsbygd**, mer och fler turister och besökare som vill konsumera upplevelser med boende, aktiviteter, naturen. Den nya bristvaran kommer att vara närhet till natur och tystnad.
- **landsbyggarna**, fler personer som skapar sitt liv i bygden, nya affärsidéer, nya nätverk och sammanslutningar, olika typer av mötesplatser, skapar stolthet och gemenskap
- **relationsmaten**, vi vill veta hur och var maten har producerats, nya former av konsumtion med utveckling av reko, andelsjordbruk, crowdfunding...
odlingstrenden och självförsörjningen är andra exempel
- **ungas inflytande och påverkan**, möjlighet till utveckling från yngre personer med annan logik och driv
- **samordning och samverkan**, med platsen som bas och syftet att skapa meningsfullhet för dem som bor och verkar på platsen. Beslut tas nära människorna, väldigt lokalt, annars bryr sig ingen om området.
- **mångfald**, det kommer bli en större acceptans för olikheter, vi kommer att vänja oss och inse att vi alla behövs
- **lokala näringslivskluster**, med landsbygden som bas och utgångspunkt som erbjuder livskvalitet ex gröna näringar, forskning, utveckling, helt nya företagsidéer, företagskluster

den som har en idé som kan ge bygden ett mervärde kan få stöd och coachning i att starta upp - en person som stöttar, puttar igång, visar vägen, hjälper till i de första stegen för att sänka trösklarna
- **boendemöjligheter**, olika typer av boenden med ex lägenheter för både äldre och yngre, samarbeten med markägare,
- **infrastrukturen**, vi hittar smarta lösningar på cykelvägar, obemannade servicebutiker, bilpool
Bredband och fiberutvecklingen är prioriterad, vägar och service likaså. Flexibilitet i samhällsservice, ex förskolor som följer generationsväxlingar.
- **kultur**, vi kommer ha möjlighet att uppleva kultur på nya sätt i kombination med ny teknik och event och arrangemang i bygdegårdar och föreningslokaler

I svaren på fråga 4 kan vi se en stark framtidsstro, det finns hopp om en ljus framtid för bygden och de intervjuade ser många lösningar på de utmaningar vi ser idag med klimathot och miljöförstöringar, pandemin, främlingsfientlighet. Det framkommer en stark gemenskap och inkluderande sammanhang i bygdens olika samhällen och byar och det visar på en stark vilja från de kommunala och regionala tjänstepersonerna att hitta samarbeten och smarta sätt att samverka lokalt och regionalt. Några teman som återkommer i intervju svaren är dessa:

Framtiden!

cirkulär livsstil - samklang människa och natur

boosta landsbyggarna

fokus ungas inflytande och påverkan

relationsmaten - lokal handel, andelsjordbruk, crowdfunding

lokala näringslivskluster växer fram

vi har en innovativ och bred lokal-regional samordning och samverkan

ge många möjlighet att uppleva vår landsbygd

tillgänglig kultur

mångfald - olikhet behövs

boendemöjligheter för alla åldrar och behov

smart infrastruktur, digitalt/fysiskt

Resultat – prioriterade områden

Syftet med projektet är att undersöka vad kan vi hitta för **smarta lösningar lokalt** som ger bäring till en såväl lokal som global hållbar utveckling. Vi önskade med projektet få fram **vilka samarbeten som krävs** för det och **hur kan en bygd agera nu** för att framtida generationer ska kunna och vilja bo och verka i bygden.

En analys av intervjuerna ger en bild av de lokala behoven och önskad förändring och utveckling i bygden. Det har växt fram insatsområden som är relevanta för bygden och där det redan idag finns påbörjade initiativ, nätverk, sammanhang som genom samverkan och samarbete med de offentliga aktörerna kommunalt och regionalt har möjlighet att växa och utvecklas. Insatsområdena skulle kunna bidra till en lokal och global hållbar utveckling och resiliens och skulle kunna möjliggöra att nästkommande generationer vill verka och bo här.

- ★ resiliens
- trygghet och säkerhet
- ★ ungdomar
- delaktighet och inflytande
- ★ besöksnäringen
- upplevelse och entreprenörskap
- ★ infrastrukturen
- fysiskt (cykelvägar) och digitalt

5.

Del 3 workshop och dialog

Workshop och dialog

Under våren 2021 genomfördes en workshop med deltagare från kommun, Companion Jönköpings län och Jönköping University; JIBS och en dialog med deltagare från region Jönköpings län. Bägge dessa möten genomfördes digitalt och utgjorde den tidigare planerade fysiska träffen, kunskapsdagen.

Syftet var att öka kunskapen om hur bygden kan bli mer resilient och hur man tillsammans kan driva en hållbar utveckling av bygden utifrån de kvalitéer och styrkor som finns i bygden och de uppdrag som kommunerna, regionen och andra relevanta samhällsaktörer har.

Från kommunerna var det tjänstepersoner från näringliv- och utvecklingsenheter och politiker som deltog. Deltagandet från från Companion och Jönköping University var kopplat till projektet SIRU 2.0 som utforskar och stödjer social innovation och entreprenörskap. Från region Jönköpings län deltog tjänstepersoner som ansvarar för landsbygds- och livsmiljöfrågor. Projektägare Astrid Lindsgrens Hembygd deltog med styrlesrepresentanter.

Fokus för workshop och dialog var den geografiska platsen och området mellan Eksjö, Aneby och Nässjö tätorter. Utgångspunkten var att vi utifrån den genomförda omvärldsbevakningen och intervjuerna såg potentialer att komma samman och samverka på ett helt nytt sätt - boende, företagare, föreningar, kommuner, region, tillsammans med akademien och forskningen. Därför ville vi utforska hur vi tillsammans med våra olika roller, ansvar och drivkrafter kan bygga ett system för innovation och resiliens med denna bygd som en pilot. Målbilden är att öka tillväxten i bygdens lokala ekonomi och bygga en hållbar landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

Program för workshopen

Vi gav deltagarna på workshopen möjlighet att ta del av berättelser från lokala landsbyggare som berättade hur de förädlar de resurser och tillgångar de har i sin närmiljö. Med utgångspunkt i det lokala gjorde vi en utblick ut i världen och Karin Andersson från Kairos Future, som också är verksam i bygden, gav deltagarna ett omvärldsperspektiv med de trender och faktorer som påverkar den lokala utvecklingen just nu. Därefter gjorde vi en djupdykning i landsbygdens innovationskraft och möjlighet till värdeskapande. Slutligen bjöd vi in deltagarna till en dialog om de gemensamma möjligheter vi ser, vad nästa steg skulle kunna vara, vad de är nyfikna på att göra i en samverkan mellan bygden och kommunerna.

Det våras för smarta landsbygder!

PROGRAM

■ Landsbyggarna

Vi träffar några av bygdens nyckelpersoner och får ta del av deras berättelser om hur de lyckas förädla bygdens resurser och tillgångar.

■ Hur skulle vårt system för innovation kunna se ut?

- ett omvärldsperspektiv med trender och framgångsfaktorer
Karin Andersson, Senior Advisor Citizens & Societies Kairos Future

■ Entreprenörskapande

– innovation och värdeskapande i bygden

- ett forskarperspektiv med värdeskapande och nytänk
Jennie Cederholm Björklund, forskare och landsbygdsutvecklare

■ Vad ser vi för gemensamma möjligheter?

Vi samtalar och hittar spännande vägar framåt.

Moderator för mötet och projektledare för förstudien Smart Bygd
Maria Lagneby, Ohmnia

SKAPA PLATTFORM OCH STRUKTUR FÖR SAMVERKAN

Skapa samsyn kring vilka aktörerna är och vilka forum för samverkan som finns; skapa långsiktighet samtidigt som man behåller flexibilitet!

i de stora systemen skapa mindre nya baserade på behov.

Skapa (eller sprida kunskap om) vilka plattform som finns och hur man kommer åt plattform / arenor för samverkan = öppenhet

Organisera för samverkan. "flygledare, kopplare" för samsyn och handling tillsammans, robust och långsiktigt

Långsiktighet om man vill vidare i projektform. Inget 1-årsprojekt.

Vem har mandat att skapa plattform, hur göra detta?

Höj kompetensen hos ALMI och Science Park(s)!

Resultat från workshop: Vad ser vi för samverkansmöjligheter?

TESTA AGILA ARBETSFORMER

Dra nytta av varandra. Hitta lösningar och idéer. Nätverka.	Testa gå över gränserna i olika projekt.	Hitta de med galna ideer och sätta samman dem.
Stärka idégivarna att förverkliga i samverkan med	Utgå från behov- vem är kunden, innehållaren gästen?	involvera företag på deras egna premisser
Ställa sig frågan VAD som behövs i vår landsbygd för att göra den så attraktiv som möjligt.	Inlyssnande attityd, vara beredda att bejaka och understödja idéer.	Underlätta för entreprenörer na. De ska satsa på sin ide, ej administrativt arbete mm
Finna vägar för agila arbetsformer	Spindeln i nätet behövs	Lära och reflektera tillsammans
Våga tänja gränser	Stärka nätverk	

FOKUS BROBYGGARE

Vilka olika aktörer inom regionerna och kommunerna kan vi identifiera som brobyggare.	Vilka Brobyggare kan vi identifiera?
Bygga system för brobyggare	Brobyggare behövs för att skala upp.
Hitta de som har förmågan att samla och engagera och ge dem spelutrymme.	

KOPPLA IHOP MED ANDRA PLATSER I SV OCH UTOMLANDS

Hur hittar vi former för att lära oss av sådant som händer i andra regioner / länder?

GEMENSAM VISION, MÅL, SYFTE

Skapa gemensam vision och mål

Konkretisera VAD:et innan vi går vidare med HUR:et

GEMENSAM VÄRDEGRUND

Supporta varandra	Se värdet i de människor som verkar inom nätverket	Bestämma oss för att mer prata om vad vi vill än vad andra har
Öppenhet och nyfikenhet		
Utgå från en positiv människosyn och fråga oss hur vi formulerar oss i den kontexten		Vem finns i rummet, inbäddningen stänger också ut folk

Dialog med Region Jönköpings län

På grund av att regionens tjänstepersoner inte kunde medverka på workshopen bjöd vi in till en dialog där vi gav en förkortad version av Karin Andersson, Kairos Future, föreläsning och delgav resultat från intervjuer, omvärldsbevakning och resultatet från workshopen.

Samtalet resulterade i att vi identifierade ett antal relevanta områden kopplat till Regional Utvecklingsstrategi;

- Attraktiva besöksmål
- Driva hållbar utveckling
- Skapa och upprätthålla en samverkansmodell med civilsamhället.

Vi fick information om att det nu pågår ett arbete med att ta fram en regional besöksnäringstrategi.

Det fanns ett intresse att utveckla arbetet med ett "underifrånperspektiv" att utveckla ett arbete tillsammans med boende, kommuner och region.

6.

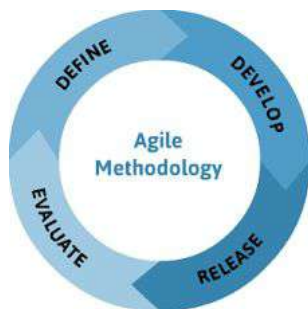
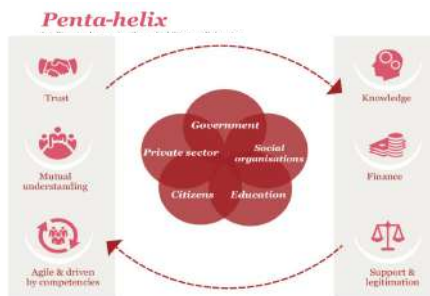
Förslag nästa steg

Vår vision!

Tänk om vi kan lyckas öka bygdens lokala ekonomi och samtidigt bygga en resilient landsbygd för framtida generationer att vilja bo och verka i.

vår idé och initiativ

Ett pilotprojekt

- ★ ... i det geografiska området mellan Aneby, Eksjö och Nässjö tätorter
- ★ ... som grundar sig i **bygdens prioriterade behov**;
 - resiliens – trygghet och säkerhet
 - ungdomar – delaktighet och inflytande
 - besöksnäringen – upplevelse och entreprenörskap
 - infrastrukturen – digitlat och fysiskt (säkra bil- och cykelvägar)
- ★ ... där vi arbetar i en **penta-helix struktur, en nätverksbaserad organisation** med ett samskapande mellan alla samhällssektorer kring en geografisk plats: civilsamhället med boende och föreningar, offentlig sektor med regionen och kommunerna, näringslivet med lokala företag och akademien med universitet/högskola.
- ★ ... där vi arbetar med ett **agilt arbets- och förhållningssätt** där vi tillsammans på ett medskapande sätt undersöker och utforskar hur vi tillsammans kan skapa ett system, en arbetsmodell för att stärka attraktiviteten och hållbarheten på en plats, inom en geografisk yta och utforska vad det är som krävs för att detta ska fungera långsiktigt.

7. Bilagor

7.1 FliSam:s framväxt och historia

Sammanfattning vad har hänt 2011-2021 (2 pärmar)

Flisby Föreningssamarbete För levande landsbygd.

2021-08-04

Vad är FliSam

Flisby Föreningssamarbete för Levande Landsbygd är en sammanslutning av verksamma föreningar i Flisby socken som tillsammans vill värna bygden och skapa förutsättningar för utveckling och samarbete. Det är en demokratiskt uppbyggd förening, som bildades av 14 föreningar verksamma i Flisby bygden. Varje förening har rätt att utse 2 representanter till årsmöte och föreningsmöten. Varje år ska genomföras ett årsmöte. Föreningen ska driva projekt och driva frågor som skapar utveckling

Sedan lång tid tillbaka i Flisby bygden finns en tradition med ideellt arbete, samarbeten mellan de olika föreningarna har under åren genomförts. Här några exempel.

Flisby Föreningssamarbete för Levande Landsbygd "Flisam" bildades i oktober 2011 i och med projektet "Bevara Flisby församlingshem". Svenska kyrkan hade beslutat att sälja församlingshemmet. Samtliga föreningar var inbjudna till möten – efter ett antal möten med föreningarna och skrivelser till Kyrkan blev det Hembygdsförening, SPF Solflisan, LRF och Östra Byalaget som övertog församlingshemmet 2012. Sedan bildade de Bygdegårdsföreningen Flisby. församlingshem.

Tidigare hade flera föreningar under 1990 och 2000 talet samverkat om Marknadsgatan på Flisby Amatörernas sommar-teater i Hembygdsgården. Varje vår genomfördes planeringsmöten mellan föreningarna.

Flisby Amatörerna och Flisby samhällsförening köpte 2005 Elim kapellet och började renoveringen och bildade Flisby bygdegårdsföreningen Elim år 2006

Östra Byalaget har köpt och byggt till sin bygdegård i Skullaryd och hyr ut till andra föreningar och företag.

Svenska kyrkan och hembygd-föreningen har samarbete om den årliga hembygdsfesten. Ekumeniskt samarbete är upparbetat mellan Missionsförsamlingen och Svenska kyrkan

Östra bygalaget och samhällsföreningen genomförde under ett antal år dragkampen över Svartån med efterföljande fest.

Flisby Föreningssamarbete för Levande Landsbygd "Flisam" bildades i oktober 2011.

Nedan redovisans de större händelser och möten i föreningens historia. Utöver det har styrelsen haft ett antal möten plus kontakter med och mellan föreningarna, myndigheter och kommun.

2011-10-18 Möte i Skullaryd, där representanter för alla föreningarna var inbjudna Beslöt att bilda intresseföreningen Flisby föreningssambete för Levande Landsbygd. Första projekt blev att rädda församlingshemmet. Vilket jobbades med under 2011-2012.

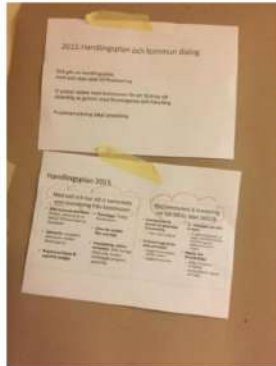

- 2011-2012 Vi såg behovet av en gemensam paraplyförening för olika gemensamma projekt. En förening behövdes där vi planerade gemensamt över vad som hände i bygden. En interimsstyrelse bildades som påbörjade planeringen.
- 2013-03-18 Uppstartmöte och årsmöte i församlingshemmet – inbjudan gäst riksdagsman Irene Oskarsson. Samtliga föreningar var inbjudna. Temat var "Är det en bra idé att vi samarbetar om vår bygds utveckling".
- 2013-09-29 Planerings möte i Hultåkra inför höstmötet
- 2013-10-17 Föreningsmöte i Församlingshemmet, samtliga föreningar var inbjudna. Gick igenom aktuella frågor och förberedde Kickoff mötet i nov. Samtliga föreningar var överens om att gå vidare med ansökan till kommunen.
- 2013-11-14 Möte i Flisby församlingshem, blivande kommunalrådet Anci Magnusson Nässjö kommun var inbjuden gäst.
- 2013-11-28 Vi skickar in ansökan till kommunen om att få göra ett lokalt utvecklingsprogram för Flisby och få använda miljonen. 14 föreningar står bakom ansökan
- 2014-01-08 Möte i Skullaryd – vi tog fram underlag till målbild hur vi vill att bygden är om 10 år. Det gjordes genom att vi i tanken flög tillsammans över Flisby och skapade gemensamt en framtidsbild för bygden. Påbörjade också arbetet med årshjulet över vilka aktiviteter som händer i bygden under året.

- 2014-01-23 Tankar av Jan Månsson utöver det nu pågående arbetet "Flisby från luften 2034".
- 2014-03-21 Första mötet med Nässjö kommun Stina Granberg i stadshuset – om vår ansökan.
- Åren 2014-2015 "Klara - Färdiga – Gå" (vår rubrik) - ett antal möten med kommunen om vår ansökan och samarbete med kommunen.
- 2014-04-01 Årsmöte hos Flisby AB. Grupparbeten om hur förverkliga vi visionen. Tar också fram ett årshjulet för föreningarna i Flisby.
- 2014-08-27 Möte med styrelsen. Fått svar från att kommunen skulle jobba med landsbygdsutveckling och återkommer om vår ansökning. Planering av kommande verksamhet.
- 2015-03-10 Årsmöte i Flisby bygdegård Elim. Flera av föreningarna redovisade sin verksamhet. Informerade att Betesda som fått ny ägare och verksamhet. Kontakt har tagits med kommunen om Karlssons affär och andra fastigheter som behöver åtgärdas. Information om fibernät i Flisbybygden. Nya EU-regler vid badplatser och möte med kommunen redovisade. Information om Leader Astrid Lindgrens Hembygd. Vi har startat en facebook sida Flisby förening.
- 2015-04-20 Möte med Nässjö kommun. (Stina Granberg o Jessica Persson) Samtal om landsbygdsutveckling och fortsättningen på kommunens "miljonen", och vår ansökan.
- 2015 Fem möten med Nässjö kommun – fortsatta samtal om landsbygdsmiljonen – förslag att FliSam ska vara pilotprojekt.
- 2015 Gör vi en inventering av hur många som har tillgång till fiber i Flisby. I juni kommer besked att ADSL i Ekbacka ska stängas ner våren 2016. Nu blir fokus på behovet av bredband.
- 2015-12-09 Möte i Skallaryd "en kväll om landsbygdsutveckling" och vår ansökan, gäster kommunalrådet Anci Magnusson o handläggare Jessica Persson från Nässjö kommun. Gamla ansökan och förslag om pilotprojekt. Vi redovisade våra idéer för hur vi ville arbeta med landsbygdsutveckling – i samarbete med kommunen.
- Jan 2016 Föreningsmöte i Elim. Då jobbar vi fram 2 spår, vad vi gör om vi får 500 000 och vad gör vi om vi inte får ½ miljon.
- Några av de viktigaste punkterna
- En mötesplats som alltid är öppen (digital samlingsplats)

- Samlingslokaler är grunden för gemenskap och utveckling
- Påverka våra förutsättningar – kommunikationer digitala o fysiska.
- Detaljplanering – reningsverk

Mötet beslutade ge uppdrag att registrera föreningen, och ta fram underlag till en webb-plats

- 9 mars 2016 Kommunstyrelsen i Nässjö kommun beslutade att godkänna medborgarbudet som arbetssätt för fortsatt komundels utveckling, med två alternativ.
- 2016-03-10 Årsmöte i Flisby församlingshem. Stadgar antas för föreningen. Vision antas. Förslaget till Webb sida redovisas. Informeras att kommunen kommer att jobba med ½ miljon idéer. Jan Månsson sekreterare meddelar att flyttar från Flisby och lämnar styrelsen. Irene Oskarsson medverkade och berättade om Parlamentariska kommitténs utredning.
- 2016-03-22 Styrelsen gör arbetsmodell för ½ miljonen tillsammans med kommunen
- 2016-05-03 Möte med kommunens I-T samordnare om hemsida och koppling till kommunens hemsida
- 2016-04-20 Möte i Elim med kommunen om webbplattform och vårt upplägg för ½ miljon idéer (minnesanteckningar)
- 2016-06-06 Webplattform i Flisby socken som pilotprojekt förstudie, ansökan lämnas in.
- 2016-06-08 Föreningsmöte i Elim. Information om ½ miljon idéer och beslut om vi ska gå med i projektet ½ miljon idéer föreningsdrivet, antog kriterier för prioritering och insamlingsmetod.
- 2016-08-17 Öppet Föreningsmöte i Elim - kom och lämna förslag till ½ miljon. Allmänheten inbjuden.
- 2016-09-07 Projektplan nytt arbetssätt "En halv miljon idéer" i Flisby planeringsområde, ansökan inlämnad till kommunen. Med FliSam som samlande kraft och motor.
- 2016-sept - okt Ett antal möten genomförs i de olika föreningarna och idéer togs fram. 40 förslag lämnades in. Styrelsen och varje förening träffades och gick igenom förslagen. Efter att ha använt de framtagna kriterierna föreslås att 12 projekt prioriterades.

2016-10-04 Beslut från skatteverket om organisationsnummer

2016-10-27 Föreningsmöte – Beslutsmöte om vilka projekt som ska lämnas in och ansvariga för de olika projekten. Beslutet fattades enhälligt. Från kommunen var Dennis Lundqvist och Jennifer Cronborn närvarande.

2017-03-07 Årsmöte i Skullaryd. Vår präst Anna Ekström medverkar tema "Att tro något och genomföra det" Vi jobbade och redovisar ½ miljon projekten. Information om att Leader pengar för lokal utveckling.

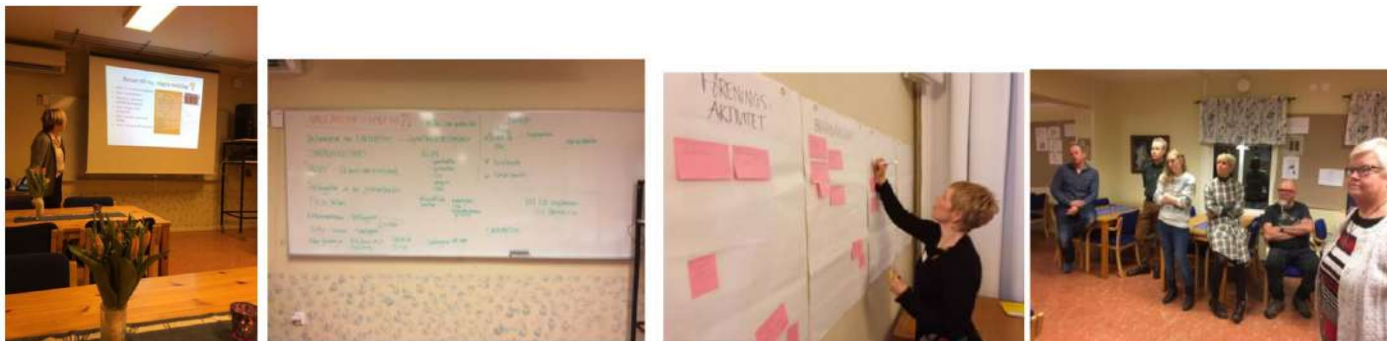

- 2017-09-06 Föreningsmöte i Elim Jennifer Cronborn ny anställd som landsbygdsutvecklare på Nässjö kommun medverkade. Avstämning av projekten.
- 2017-11-27 Möte i Skulleyd med Jacob Kjäll, Johanna Stejdahl och Mariene Ockander Hälsohögskolan om möjligt samarbete inom Leader Astrid Lindgrens hembygd.
- Under 2017 Webb- utbildningar genomförs med/tillsammans föreningarna – Ett antal utbildningstillfällen.
- 2018-01-18 Vi deltog i möte i Nässjö på Pigalle med Hela Sverige ska leva
- 2018-02-15 Ann-Cathrin delade med sig av våra erfarenheter till lokala utvecklingsgrupper i Vimmerby kommun – 80 deltagare

2018-03-20 Årsmöte i Älgparken Skullaryd. Gäst var landshövding Helena Nilsson som pratade över temat "Framtiden är inte svart eller vit utan 50 nyanser av grönt" Dessutom lämnades rapporter från ½ idéer projekten.

2018-10-31 Föreningsmöte i Skullaryd – tema vad "Har vi lyckats med i vårt föreningsarbete – vad vi längtar efter nu i bygden" Maria Lagneby hjälpte oss i det arbetet.

2019-03-20 Årsmöte och inspiration av Sara och Nils från Flyinge och Röstångä.
En workshop genomfördes och ett antal förslag för framtida utveckling av vår bygd jobbad fram.

2019 Kreativ Mylla ett projekt för företagsnätverk – startade med stöd av Leader Astrid Lindgrens hembygd. Möten med inbjudningar till företagare genomfördes 2019. Syftet var att göra en förstudie, behöver vi ett företagarnätverk.

Förstudien visade att intresse finns, men att det behöver breddas geografiskt till den landsbygd som delas mellan Eksjö- Nässjö och Aneby kommuner. Det vi också lärde oss var att företagsnätverket skulle gälla de platsbundna företag som jobbar mot konsument. Projektet hade både studiebesök och gäster. Nätverket har tagit fram "Kartan Guldkorn vid Svartån". Nu lever nätverket vidare, och arbetet på med att ta fram en digital karta. Samarbetet ger också andra effekter så som samarbeten i marknadsförning, affärsutveckling, stärkta kunderbjudanden och kunskapsdelning.

2019 Vi medverkar i Odlingakademin – odling som livsstil. Ett Leader projekt som drivs av föreningen Astrid Lindgrens hembygd

2019 Vi har varit med i "Säker bygd" genom Brandskyddsföreningen i länet – vilket har resulterat att det finns hjärtstartare till samtliga bygdegård. Plus genomförda utbildningar.

2019-08-31 Hushållningssällskapets Sommarmötet i Rickelstorp, var en stor händelse och arrangemang i Flisby. Vi gjorde reklam för FliSam. Föreningarna tillsammans genom FliSam ansvarade för grillning och försäljning av hamburgare. Vilket gav en bra slant till föreningarna.

2019-11-27 Föreningsmöte i Skullaryd – rapport från Sommarmötet, ½ miljon och Kreativ mylla

7.2 Vårt innovationssystem, presentation Karin Andersson Kairos Future

Vårt innovationssystem

Karin Andersson, Senior Advisor

Kontakt: karin.andersson@kairosfuture.com, tel 070 -665 72 48

FUTURE
Research-
based
foresight

STRATEGY
Future-
based
strategy

ACTION
Strategy
enforcement

Consultants for Strategic Futures.

Drivkrafter för att skapa nytt tillsammans

Teknisk utveckling

Grön omställning

Global integration

Innovare = Förnya

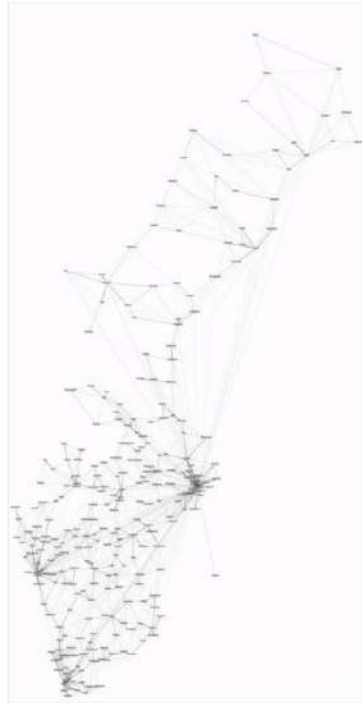
Samhällskontrakt i omskrivning ...

*”Vederhäftiga prognoser visar
att det om bara tjugo år kommer
att behövas en skattehöjning/
skatteomläggning motsvarande
13 kronor för att möta
omsorgsbehovet.”*

Rolf Solli, professor vid Högskolan i Borås

... kräver nyskapande tillsammans

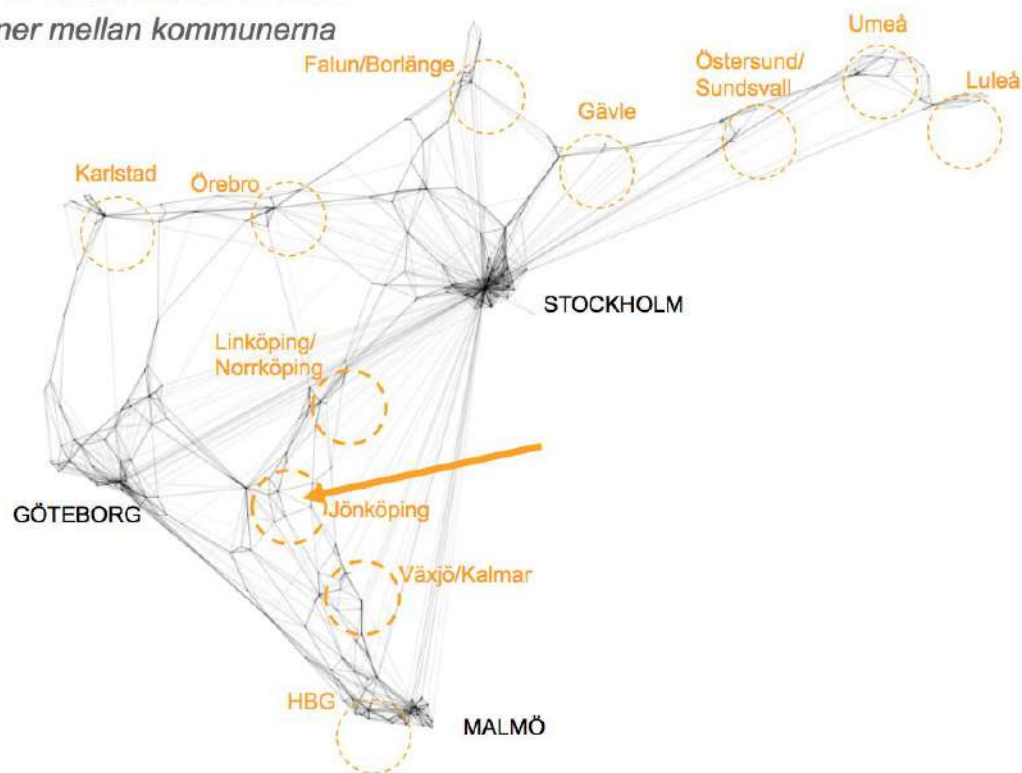
... i en arbets- och boendegeografi i förändring

Sveriges kommuner sammanbundna med pendlingsintensitet

Arbetsmarknadsnätverket

Pendlingsrelationer mellan kommunerna

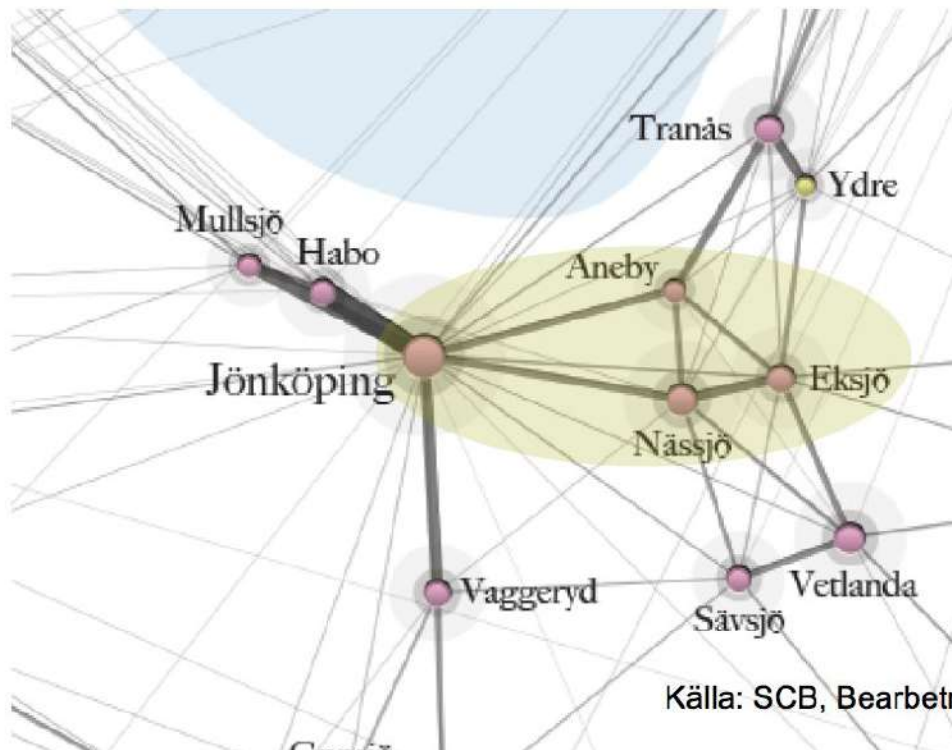
Consultants for Strategic Futures.

KAJROS
FUTURE

Vårt sammanhang

- i mellanrummet mellan tre kommuner

T-samhället

Tre framgångsfaktorer för individer, organisationer och platser:

- Uppkoppling till omvärlden
- Spets i form av kompetens
- Kreativitet i samverkan

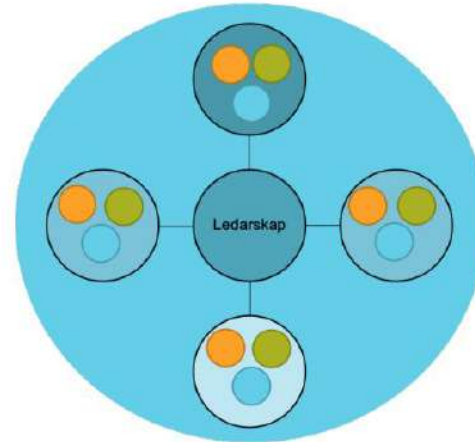
Från samkväm till samverkan

Använda hierarki till det är bra på, tvärfunktionell organisering till stöd i att erövra det nya

Hierarkisk organisation med uppdelade funktioner

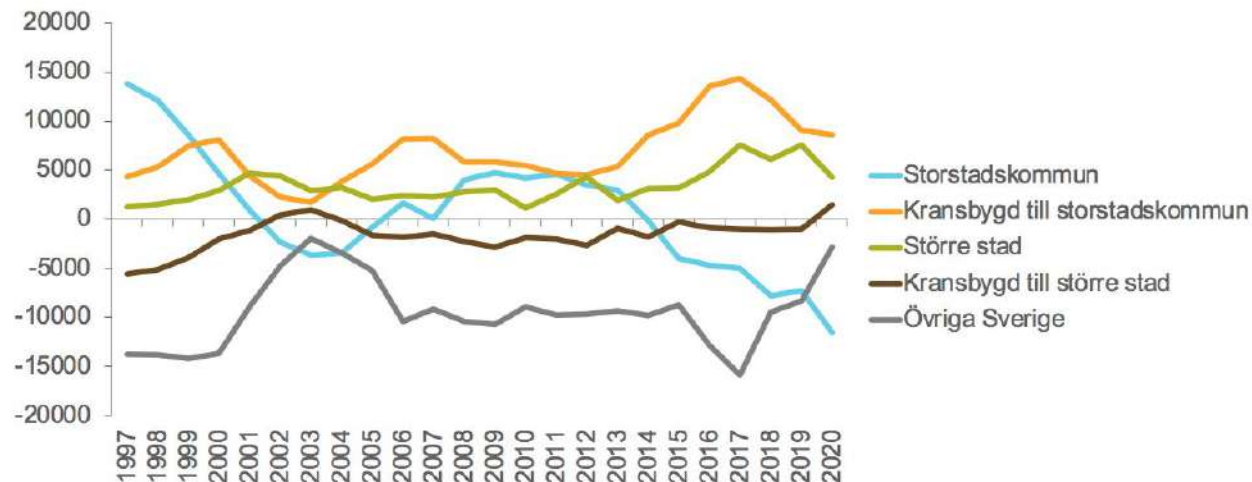

Tvärfunktionell nätverksbaserad organisation

En ny giv ...

Storstädernas utförslöpa fortsätter

Inrikes flyttnetto 1997-2020

Consultants for Strategic Futures.

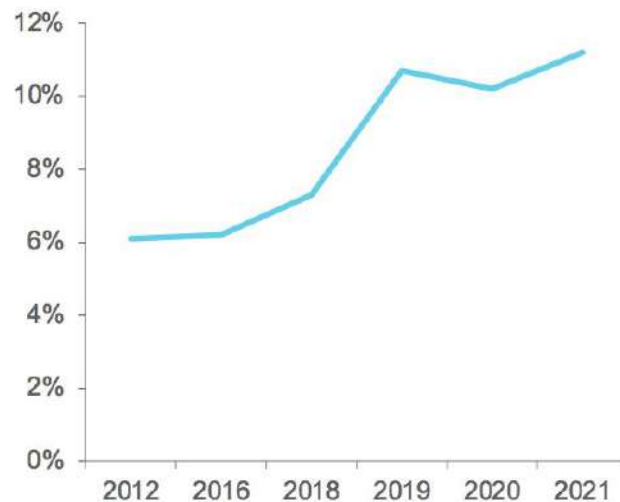

Datakälla: SCB, Kategorisering och databearbetning, Kairos Future

Växande skara latenta lantisar

Andel 18-39 som bor i storstadsregion eller större stad som vill bo på landsbygden

Consultants for Strategic Futures.

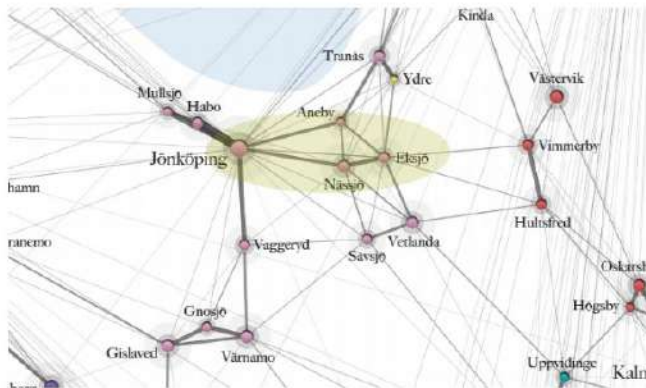
KAJROS
FUTURE

Platsen viktigare än någonsin och attraktivitet byggs från grunden

Livsfas & livsstil

Smart byggd – med bas i sammanhanget mellan tre kommuner... ... är vi pendlare och entreprenörer

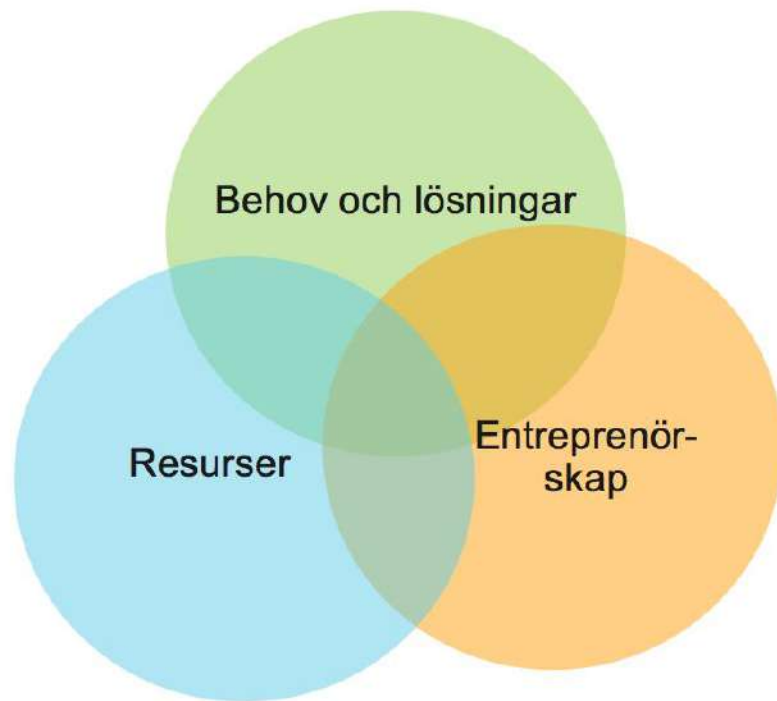

- **Vi bygger**
attraktivitet = skatteintäkter
- **Genom att**
samverka i utveckling av företag,
miljöer, individ och sammanhang
- **Vi vill hävstång**
utforska pilot systeminnovation
baserad på lokala förutsättningar

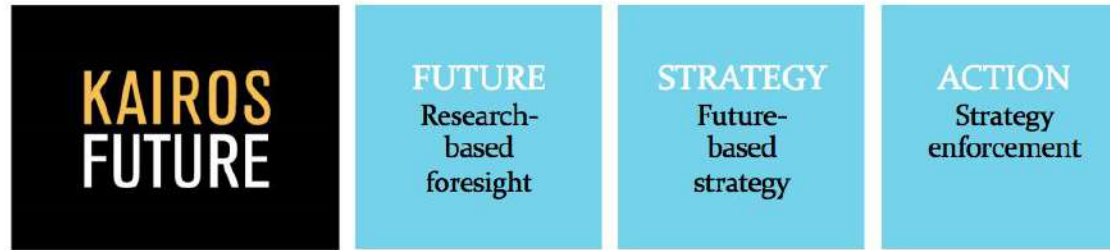
Innovationssystem för utveckling baserat på lokala förutsättningar ...

... ett lagspel där var och en bidrar utifrån sitt uppdrag.

Vill vi, kan vi prova att uppfinna det tillsammans?

Vi hjälper företag och organisationer att förstå och forma framtiden

Kairos (καιρός)
är det antika grekiska begreppet för
rätt tid eller tid för förändring.

7.3 Hur kan vi stödja innovation och värdeskapande för våra landsbygder, presentation Jennie Cederholm Björklund

A stylized, colorful illustration of a landscape. The foreground features rolling green hills with dark brown soil patches. On the left, there are three stylized trees: a green one, a purple one, and an orange one. A small red bird is flying in the sky above the green tree. The background consists of light blue and white wavy lines representing a sky or distant hills.

Hur kan vi stödja innovation och värdeskapande för våra landsbygder?

Jennie Cederholm Björklund

- 130 lantbrukare
- 30 organisationer
- 22 intervjuer
- 16 observationer
- 78 timmar

"Jag tänker på alla rådgivningsorganisationerna där vissa delar är rätt inskränkta. Kan den här studien vara till grund för hur de ska bli bättre, med tanke på hur situationen är – det dåliga konkurrensutbudet – så välkomnar jag det. Sedan jag kom in i den här branschen är det verkligen Sahara på att kunna vända sig någon annanstans. Även om vi kunnat göra det med de små privata rådgivarna som verkligen brinner för vad de gör. Vi betalar gärna mer för det. Vi vill inte lägga pengar på något avdankat beteende och gammal kunskap. Vi har gjort det i fyra år men nu får det vara bra. Sedan har konkurrensen ökat på foderköp mm där danskarna kom in och vi tänkte att det andra borde hängt med, men det är väl stora organisationer med mycket overheadkostnader och då hänger man inte med. Då föredrar vi en mindre aktör."

"Jag har varit lite... jag vill inte säga skeptisk, men ifrågasättande rörande rådgivnings-organisationerna. Ibland känns det som att de bara vill sälja råd för säljandets skull, men utan att tänka på helheten. Ekonomirådgivaren pratar inte med foderrådgivaren, som i sin tur inte pratar med odlingsrådgivaren och så vidare."

"Rådgivningsorganisationerna har bromsat utvecklingen. Hade jag inte lyssnat på dem hade jag kommit mycket längre. De är okunniga och kommer hit för att lära sig. De har trimmat ett galet system, och de kanske bara har hindrat oss. Det är min sammanfattning av det hela. Jag har inte anlitat rådgivare på evigheter, och där är hur många som helst av dem. Det är fan tragiskt. De har lurat lantbrukarna för de behöver inte ta ansvar för någonting. När det skiter sig så har de bara lämnat och sagt att "Det var ju synd att det gick så"."

Det behövs förändring!

- Sättet att se på lantbrukaren/lantbruksföretagandet
- Arbetssätt inom stödsystemet

Roller och värdeskapande för bygden

Livsmedelsproducent

Naturvårdare

Möjliggörare för entreprenörskap

Samhällsarbetare

Möjliggörare för entreprenörskap

Samhällsarbetare

Insikter

- Glapp mellan det stöd som tillhandahålls, och det stöd som upplevs.
- Viktigt att förstå mekanismer som påverkar entreprenörskap i lantbruk (både för lantbrukare och aktörer i stödsystemet). **Hållbarhet** och **inbäddning**.
- Förståelse för nuläget – för att möjliggöra utveckling.
- Visar hur policys som baseras på ekonomiska tillväxtstrategier missar betydande värden och aspekter inom entreprenörskap på landsbygden och landsbygdsutveckling.

Vad kan vi själva göra?

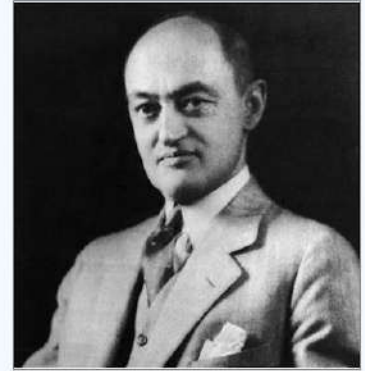
- Sätta kundens nytta/värde som prio 1.
- Samarbeta över gränser (både kompetens och organisation).
- Se ur olika perspektiv – arbeta tvärdisciplinärt.
- Förstå inbäddning.
- Integrera forskning i (rådgivnings)praktiken. Kontinuerlig kompetensutveckling - långsiktighet.
- Jobba med öppen innovation och **agilt arbetssätt**.

Sammanfattning av boken Det Agila företaget (på Storytel).

Joseph Schumpeter

Innovation – 1912

Innovation kan ske antingen genom vidareutveckling och förbättring av något som redan finns, eller genom att inte likna något som funnits tidigare

”We always plan too much and think too little”.

Utvecklingen av innovationsmodeller

Årtionde	Innovationsmodell	Egenskaper
1950/60	Tryckande teknologi	Enkel linjär sekventiell process; betoning på FoU; marknaden är en mottagare av FoU (FoU-Tillverkning-Marknad – Användare)
1970	Dragande marknad	Enkel linjär sekventiell process; betoning på marknad; marknaden är en källa till att styra FoU; FoU har en reaktiv roll. (Marknad-FoU-Tillverkning – Användare)
1980	Ihopkopplande modell	Betoning på att integrera FoU och marknadsföring (inte linjär)
1980/90	Interaktiv modell	Kombinationer av dragande och tryckande
1990	Arkitektonisk innovation	Erkännande av att företagets inbäddade kunskap påverkar innovation. (Henderson & Clarke, 1990)
1990	Nätverksmodell	Betoning på kunskapssamlande och externa länkar/nätverk.
2000	Öppen innovation	Chesbrough (2003) betonar ytterligare breddande av innovationsprocesser i form av länkar med kunskapsinsatser och samarbete för att utnyttja kunskapsproduktion.

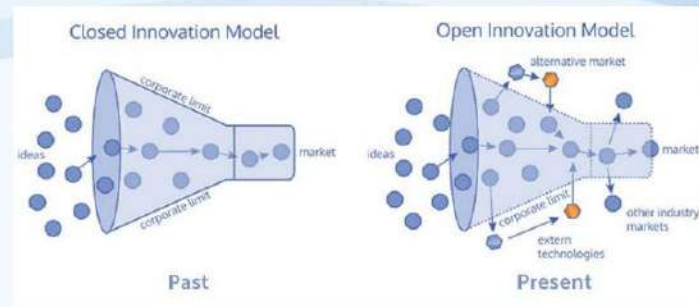
Öppen innovation

"avsiktligt använda kunskapsflöden in och ut ur organisationer för att påskynda innovation internt och expandera marknaden för extern användning av innovation"

(Chesbrough, 2006, s.1)

"företags utvecklande av billiga och bättre idéer från de bästa källorna i världen genom samarbete med personer utanför den egna organisationen, inklusive kunder, återförsäljare och till och med konkurrenter" (Shortcut nr 3, oktober 2009, s.36)

Syftet är att få **inspel till sitt eget arbete** och **föra idéer vidare** till andra aktörer som kan ta dem från att vara uppfinning till innovation.

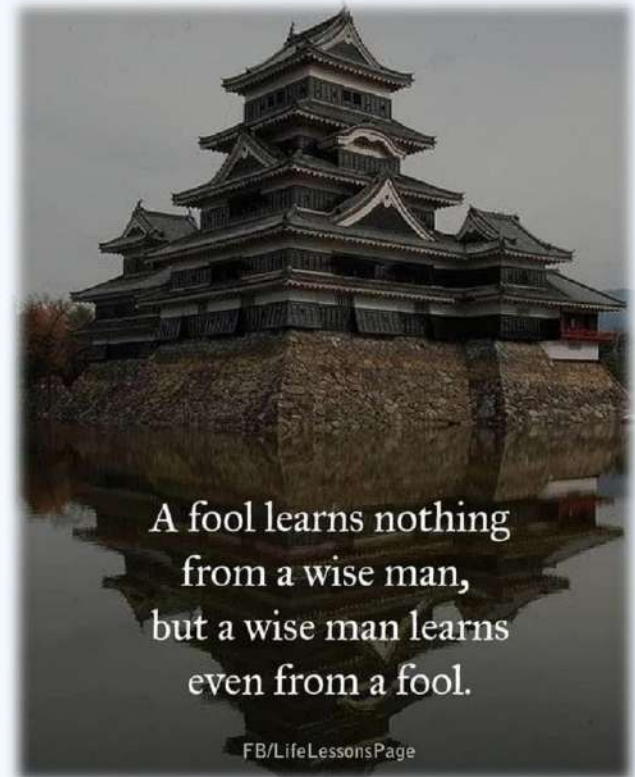

Chesbrough, H. W. (2003). *Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology*. Harvard Business Press.

Utvecklingen av innovationsmodeller

Årtionde	Innovationsmodell	Egenskaper
1950/60	Tryckande teknologi	Enkel linjär sekventiell process; betoning på FoU; marknaden är en mottagare av FoU (FoU-Tillverkning-Marknad – Användare)
1970	Dragande marknad	Enkel linjär sekventiell process; betoning på marknad; marknaden är en källa till att styra FoU; FoU har en reaktiv roll. (Marknad-FoU-Tillverkning – Användare)
1980	Ihopkopplande modell	Betoning på att integrera FoU och marknadsföring (inte linjär)
1980/90	Interaktiv modell	Kombinationer av dragande och tryckande
1990	Arkitektonisk innovation	Erkännande av att företagets inbäddade kunskap påverkar innovation. (Henderson & Clarke, 1990)
1990	Nätverksmodell	Betoning på kunskapssamlande och externa länkar/nätverk.
2000	Öppen innovation	Chesbrough (2003) betonar ytterligare breddande av innovationsprocesser i form av länkar med kunskapsinsatser och samarbete för att utnyttja kunskapsproduktion.

- Inbäddning
- Hållbarhet
- Värdeskapande
- Öppen innovation (samverkan)
- Agilt arbetssätt – självledarskap
- Lärande

A fool learns nothing
from a wise man,
but a wise man learns
even from a fool.

Vill du veta mer?

Landet lär #49

Artikel på Högskolan i Halmstads webb

Webb-tv från Lantbruksnytt

Jennie Cederholm Björklund

Stios utveckling AB

info@stios.se

0705-845599

Jennie Cederholm Björklund föreläser i Landet lär den 30 mars. Foto: Thomas Adolfsén / Scandinav bildbyrå.

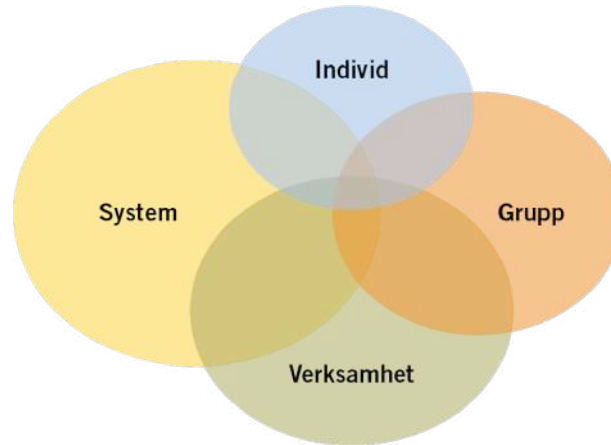
Landet lär #49 Lantbrukarnas roll
för hållbar landsbygdsutveckling:
Om företagande och innovation

7.4 Teoretiskt stöd

Omvärld: teori och tankemodeller

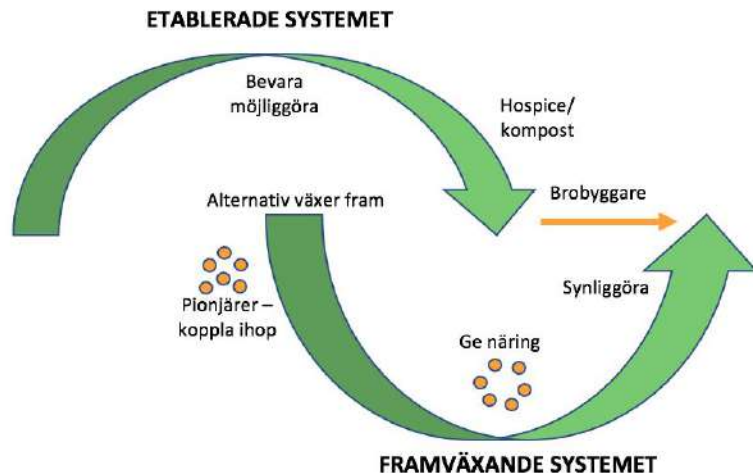
För att förstå vår omvärld behöver vi se på samhället på alla nivåer - individ, grupp, verksamhet och system.
Det som är utmaningen för oss när vi ska driva utveckling tillsammans är att allt vi gör tillsammans är inbäddat i vart annat.

Härefter följer ett antal tankemodeller och teorier som kan hjälpa oss förstå vår omvärld och vår roll i den, som individ och som grupp i en verksamhet och i system.

Efter Arne Maltén

1. Two loop-modell

The Two Loops Theory of organisational change är en vetenskaplig modell som beskriver systemskiften och förändringsprocesser i icke-linjära komplexa organisationer.

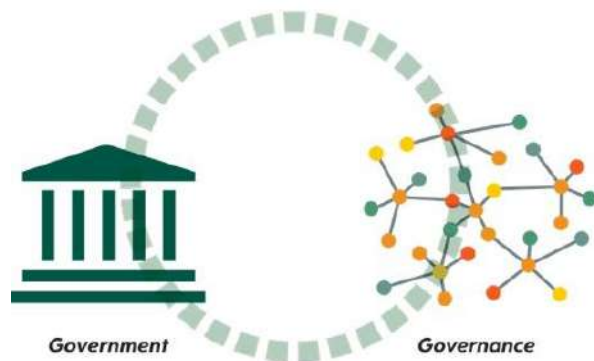
Margaret Wheatley & Deborah Frieze från The Berkana Institute presenterade denna modell i sin uppsats med titeln *"Using Emergence to Take Social Innovation to Scale."*

Frieze och Wheatley visade på nyckeldynamiken i en systemförändring - "as one system culminates and starts to collapse, isolated alternatives slowly begin to arise and give way to the new."

Som med alla levande system har de organiska systemen en livscykel – de föds, växer sig starka, pekar och når sin höjdpunkt och börjar därefter avta i styrka och relevans och tappar livskraft. Detta tvärtemot den traditionella mer mekaniska synen på system – att något bara kan fortsätta på växa på obestämd tid och om det finns ett problem kan vi alltid ingripa och fixa det.

Detta kan vara sant för en maskin men organisationer är mer att beskriva som levande system snarare än maskiner; de förändras i en icke-linjär process, liknande den för ekosystemens tillväxt och förfall. Denna enkla insikt kan visa sig vara ganska kraftfull och hjälpa oss att undvika vanliga fallgropar som härrör från en linjär mekanistisk syn på världen.

2. Government och Governance

Government handlar om den byråkratiska styrapparaten som är uppbyggd för att arbeta med statens åtaganden på ett effektivt sätt. Utgångspunkten för systemet är vår representativa demokrati med val vart fjärde år. Systemet är strängt reglerat och hierarkiskt, bland annat för att vara rättssäkert.

Governance kan på svenska kallas nätverksstyrning och handlar precis som bilden vill illustrera, att saker inte "händer" i raka stuprör, utan att verkligen hela tiden rör på sig och utvecklas i kring olika typer av kärnor som står i relation till varandra på olika sätt.

Utmaningen för government är att stuprören lever sitt eget liv och det är svårt att vara innovativ och se och ta till vara möjligheter i det som sker i omvärlden.

Utmaningen för governance är att det som sker faktiskt ligger i linje med den representativa demokrati som är grunden för vårt samhälle.

Det här är vår gemensamma utmaning för att samhället ska fungera bra. Medskapande, dialog och delaktighet handlar om ett allt mer utbredd behov av att bättre förstå varandras förutsättning som aktörer i samhället och hur vi kan länka ihop rörligheten, dynamiken och innovationsförmågan i governance-världen, med det offentligas åtaganden i governmentvärlden, så att de representativa styrsystemen förblir demokratiska, levande, nyskapande och rättvisa.

3. Komplexitet

Hans Abrahamsson, docent i freds- och utvecklingsforskning vid institutionen för globala studier Göteborgs universitet, beskriver att vår tids komplexa samhällsutmaningar ökar kraven på samspelet mellan politik, förvaltning, medarbetare och medborgare.

Modellen är framtagen av professor Dave Snowden för att förstå och hantera komplexa skeenden och utforma strategier därefter.

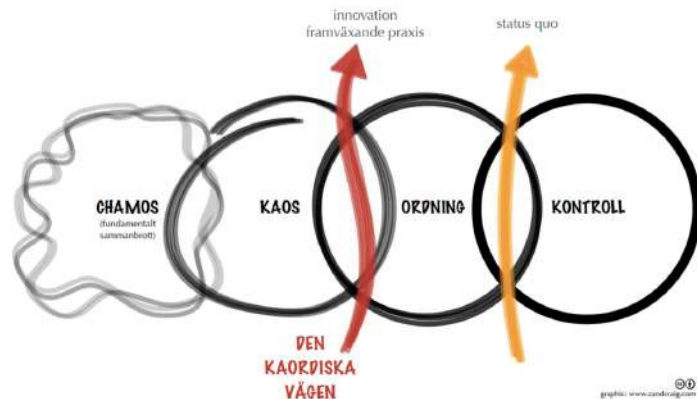
Uppenbara och linjära förlopp. Det ena leder till det andra och när en väl förstår sambanden så är valen av åtgärder enkla och självklara. På denna grund vilar huvuddelen av all vetenskap som bygger på evidens. Det handlar om att finna sambanden, diagnostisera, kategorisera, åtgärda och följa upp.

Komplicerade förlopp genereras av många samtidigt verkande mekanismer. Det finns många olika åtgärder som skulle kunna påverka förloppet men alla är inte lika lämpliga eller lika bra. Därför handlar det om att utforska, analysera, begripa, välja åtgärd, följa upp och lära sig mer om vad som händer och har hänt..

Komplexa förlopp. När det gäller att påverka komplexa förlopp handlar det om "sensemaking" – det vill säga att förstå meningen med det som händer – välja lämpliga insatser i det som pågår, pröva dem i praktiken, följa upp om skeendet ändrar riktning och förstå vad som i så fall hänt och eventuellt efteråt finna åtgärder som förebygger att oönskade förlopp inte återuppstår.

Kaotiska förlopp uppstår när det saknas begränsningar, och då varje händelse förstärker den tidigare så att förloppet hela tiden växer i styrka. Detta är fallet exempelvis vid en cyklon eller en epidemi. Det är också grunden för alla revolutioner. Det handlar om att snabbt agera för att påverka skeendet, snabbt försöka förstå vad som genererar förloppet och snabbt försöka få kontroll över det med alla de medel som står till buds.

4. Kaordiska vägen

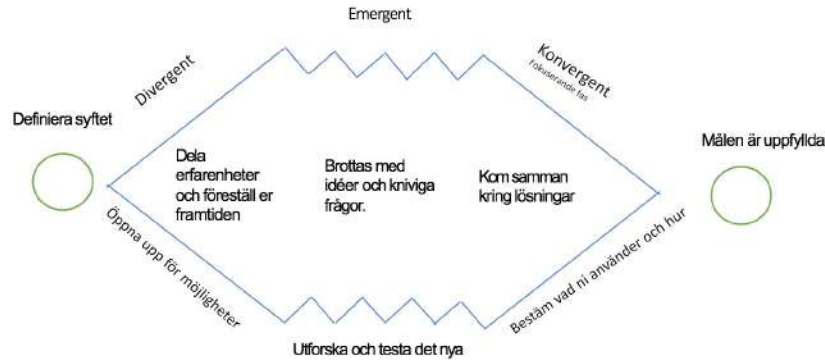
Denna tankemodell betonar att både ordning och kaos har styrkor och svagheter. När vi möter komplexa utmaningar behöver vi hitta en balans mellan dem, en tredje väg där vi vågar släppa på kontrollen och ge utrymme för innovation och lärande.

Ordning och kontroll.

I zonen mellan kontroll och ordning fungerar en hierarkisk linjeorganisation väl för att arbeta med det som fungerar. Där behöver vi mer av samma samt kvalitetssäkrade och stabila verksamheter. En stor del av offentlig verksamhet behöver arbeta med ordning och kontroll som utgångspunkt.

Kaos och ordning. Om vi letar efter nya innovativa lösningar på komplexa utmaningar kommer vi snarare att hitta dem i zonen mellan kaos och ordning. Det kallas att gå den kaordiska vägen. Den kaordiska vägen handlar om att vi, när vi står inför nya utmaningar som inte kan lösas genom det sätt vi arbetar idag, måste lära oss nya sätt att arbeta. Den kaordiska vägen - att arbeta i zonen mellan kaos och ordning - förutsätter en organisering och ett ledarskap som under trygga former ger utrymme för kollektivt lärande, och nytänkande.

5. Designverktyget andetaget

En tankemodell och planeringsverktyg för att arbeta i medskapande processer som bygger på dialog och deltagande.

I ett traditionellt ledarskap bestämmer vi målet och planerar vilka steg vi ska ta för att nå målet. Sedan är fokus på att kommunicera och implementera. När vi arbetar i mellanrummet mellan ordning och kaos, planerar vi en bra ram och förbereder oss för att ta flera steg. Men vi tar ett steg i taget – det är lärdomar från stegen vi precis tog som guidar oss inför nästa steg. Inte ett förutbestämt mål. Det är ett följsamt – agilt sätt att arbeta

Medskapande processer över tid är flera divergent - konvergent processer efter varandra. Där resultatet från ett tillfälle leder till resultat att omsätta men också nya frågor att utforska.

Fem nycklar före att leda medskapande processer

- Skapa en trygg ram
- Använd passande metoder
- Ställ bra frågor
- Fånga resultat av dialogen på flera sätt
- Var medveten om din påverkan av och på processen och hitta sätt för dig att stå stadigt

Maria Lagneby
Ohmnia

maria.lagneby@ohmnia.se

0701-561253